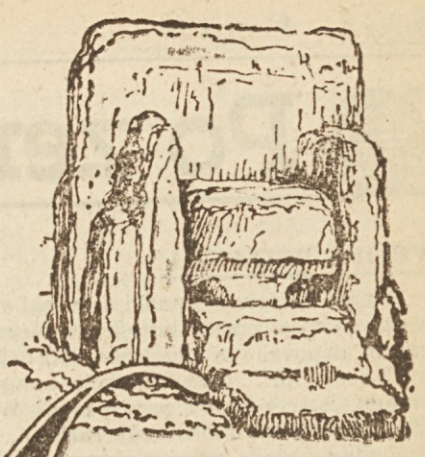

2158

Koroška kronika

Izdaja:

BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Cene:

Za naročnike:
v tuzemstvu mesečno 2.— šilinga
v inozemstvu mesečno 5.— šilingov
POSAMEZNA ŠTEVILKA 50 GROŠEV

Leto IV.

Celovec, 30. aprila 1948

Številka 18

Veliko demokracij — malo demokratov!

2. ZAHODNA DEMOKRACIJA

Nasproti sistemu in načinu vladanja, kot smo si ga ogledali v naši zadnji številki, pa stoji tista demokracija, ki nam je poznana pod imenom zahodna demokracija. Gotovo bi bilo napačno misliti, da je ta demokracija popolnoma idealna in res tako izvedena, kot si jo v idealu predstavljamo. Tudi ta demokracija je le kopija one stare grške demokracije, ki jo poznamo iz zgodovine in o kateri moremo trditi, da je bila res tako idealna kot takratni stari Grki; vendar je neprimerno bližja tej resnični demokraciji kot vzhodna in nam je zato kot nekak cilj, za katerim stremimo.

Jasno je, da ideja sama še ni vse. Nikjer ni rečeno, da vlada demokracija tam, kjer o njej pišejo in govore, četudi je to na zapadu. K ideji in miselnosti je treba predvsem poštenih in dobro vzgojenih ljudi, ki v svojem sosedu vidijo enakovrednega sočloveka, ki ima do vseh dobrin isto pravico kot oni sami. Demokracijsko načelo ima v življenju le toliko praktično vrednost, kolikor so ljudje, ki v demokraciji žive in vladajo, poštene in dohri.

Zahodna demokracija se od vzhodne bistveno razlikuje. V zahodni demokraciji je upoštevano dejstvo, da je človek družabno bitje in da se mora zaradi tega podrediti gotovim zakonom, ki mu niso vedno najljubši, na drugi strani pa gre stremljenje za tem, da je tudi posamezniku zajamčen svobodni razvoj, v kolikor ta ne gre na škodo občeveljavnih zakonov, predvsem pa, da uživa vsak svobodo mišljenja in izražanja. Zahodna demokracija ne pozna uniformiranega mišljenja in skupnih kotlov. V njej sicer niso tuji dobičkarji in siromašneži, vendar v tem ne zadene toliko krivda sistema kot takega, temveč ljudi, ki sistem vodijo in urejajo. Pri tem pa je posameznikom in po njih vsej skupnosti dana možnost, da se taki lažidemokratji odstranijo in da prevzamejo vodstvo ljudje, ki so demokraciji tudi do drugih in ne samo do sebe.

Ima pa zahodna demokracija pred vzhodno to veliko prednost, da v najslabšem slučaju tlačijo ljudi le posamezni velekapitalisti in ne državni kapital, proti kateremu nimajo posamezne plasti narodov nikake možnosti obrambe. Dandanes se veliko piše o stvarkah delavcev v Ameriki in Angliji. Kot vzrok temu navajajo komunistični listi izkoriščevanje ljudskih množic po kapitalu ter druge vzroke. Toda če primerjamo položaj delavcev v Ameriki z delavstvom v vzhodnoevropskih državah, vidimo, da stvarkajo v Ameriki tudi takrat, kadar so tam življenjski pogoji vsaj za 50% boljši kot v vzhodnoevropskih državah, dočim v državah pod vzhodno demokracijo niti takrat ne smejo stavkati, ko jih silijo k »prostovoljnemu brezplačnemu garanju».

Največje dobro zahodne demokracije pa je osebna svoboda mišljenja in delovanja. Tu ni tajnih agentov, ki bi na vsak korak sledili in opazovali vsako tvojo kretnjo. Tu tudi ni ljudskih sodišč, ki bi obsojala vladajočemu režimu neljube ljudi. Tu volilni rezultati sicer ne kažejo 99% zmag vladnih strank, zato pa lahko vsakdo voli to, kar hoče, oziroma kar se mu zdi najboljšo.

Zahodna demokracija ne pozna vlad brez opozicije, zato so tu tudi zakoni boljši in prilagojeni širšim slojem ljudstva kot v vzhodni demokraciji. Razen tega je opozicija izredno zdrav pojav zahodnega demokracijskega sistema. Kot se človek sam ne more pri svojem delu do popolnosti nadzorovati, tako se tudi ne more vlada, v kateri so

(Nadaljevanje na strani 2.)

Jugoslovanska spomenica v Londonu:

Beograd se odpove Ziljski dolini

Zahlevajo ozemlje A in B — Jugoslovansko in avstrijsko odposlanstvo v Londonu

V ponedeljek so predložili tajništvu sveta zunanjih ministrov v Lancaster House v Londonu jugoslovansko spomenico glede koroške meje. V tej spomenici je jugoslovanska vlada znanjšala svoje zahteve po avstrijskem ozemlju za okrog 600 kvadratnih kilometrov (pribl. 40.000 prebivalcev). Vse ostale zahteve so ostale neizpremenjene. Te zahteve so: plačilo reparacij v višini 150 milj. dolarjev in prepustitev vsega avstrijskega premoženja v Jugoslaviji jug. državi.

Jugoslavija utemeljuje svoje sedanje zahteve z dejstvi:

1. da je področje, ki ga zahteva še danes v pretežni večini slovensko;
2. da je bilo nasilno germanizirano že pod avstroogersko monarhijo, posebno pa še pod prvo avstrijsko republiko;
3. da so Avstrijci doprinesli velik delež k zločinom in škodi, ki so jo storili v Jugoslaviji nacisti;
4. da so sedanje avstrijske oblasti Slovencem še bolj sovražne, kakor pa so bile pred priključitvijo leta 1938 in da je treba v bodočnosti računati s še večjimi vrganjanji;
5. da spada omenjeno področje gospodarsko k Jugoslaviji in je zaradi odcepitve močno trpelo.

Jugoslovanske zahteve so samo želja slovenskega naroda po izvedbi narodnega osvoboditve. Temu odgovarjajoče izjavlja spomenica, da vztraja jugoslovanska vlada načelno pri že predloženih zahtevah, z ozirom na upravičeno zahtevo slovenskega naroda po njegovi popolni osvoboditvi in narodni združitvi. Ker pa želi Jugoslavija utrditi mir in sodelovanje tudi na škodo žrtev in doprinesiti k skorajšnji sklenitvi mirovne pogodbe z Avstrijo, je pripravljena odpraviti se Ziljski dolini in delu mesta Beljaka, ki leži južno od Drave in njegovi okolici ter delu ozemlja na vzhodnem Koroškem severno od Labuda.

Jugoslovansko odposlanstvo pod vodstvom Aleša Beblerja je podalo svoje stališče v sredo dopoldne pred posebnimi poršeniki ustmeno. Za jugoslovanskim odposlanstvom je govorilo avstrijsko odposlanstvo pod vodstvom dr. Karla Gruberja. Avstrijskemu odposlanstvu se je priključil tudi koroški deželni glavar Ferdinand Wedenig.

London je praznoval srebrno poroko kraljevske dvojice

Na tisoče ljudi, ki so se deloma zbrali že na predvečer pred dvorcem in po okrašenih ulicah, je v ponedeljek dne 26. t. m. vzklikalo svoji vladarski dvojici. Angleški kralj Jurij VI. in kraljica Elizabeta sta se okrog enajstih pripeljala iz Buckingham-palače v odprti kočiji, ki jo je vlekle šest belih konjev in se napotila v katedralo Sv. Pavla, kjer sta prisostvovala zahvalni službi božji na dan njihove srebrne poroke.

Z njimi se je peljala tudi princesa Margareta, medtem ko sta se princesa Elisabeta in vojvoda Edinburški peljala za njimi v drugem vezu. Pred njimi je jahala četa telesne straže v slavnostnih uniformah. 41 topovskih strelcev v Hyde-parku in v starem gradu je naznanilo Londončanom, ki niso mogli prisostvovati sprevedu, da se peljeta kralj in kraljica v katedralo.

Zvečer sta se kralj Jurij in kraljica Elisabeta peljala v avtu skozi London, medtem, ko je bil njun dvorec z žarometi slavnostno razsvetljen. Ob priliki srebrne poroke angleškega vladarja so bile izdane tudi posebne znamke.

Grozeča vladna kriza v Franciji

SOCIJALISTI PROTI PODALŠANJU VOJAŠKE OBVEZNOSTI

Vlada treh strank, ki jo vodi Robert Schuman, je zašla zaradi ponovne odklonitve predlogov ljudske stranke za podaljšanje vojaške obveznosti od 12 na 18 mesecev s strani izvršnega odbora socijalistične stranke v novo krizo.

Vladna koalicija MRP, radikalcev in socijalistov je izročena zaradi svojih notranjih trenj 92 gaulističnim odposlancem, ki morejo njeno ogroženo večino v parlamentu vsak čas izpodkopati in izzvati novo vladno krizo.

MRP. in socijalisti, katere zastopa v vladi sedem ministrov, se ne strinjajo glede financiranja šolstva v rudarskih pokrajinah. Tretja skupina koalicije, radikalci, grozijo z izstopom iz vlade, če jim ne bodo vrnil provincialnih časopisov, katere so po osvoboditvi prevzele skupine osvobodilnega gibanja.

Največjo težkočo pa predstavlja vprašanje, kako zmanjšati življenjske izdatke, za katere se nekomunistične sindikalne organizacije ne zavzemajo direktno, pa vendar lahko s pritiskom navadnih članov to dosežejo. Vlada upa vzdržati s pomočjo raznih ukrepov do žetve, ki bo po vsem pričakovanju dobro izpadla in omogočila zmanjšanje življenjskih stroškov.

Komunistična partija poražena tudi v južni Nemčiji

V nedeljo, 25. aprila so bile v ameriški coni Bavarske in Hessena občinske volitve, ki niso prinesle napram volitvam v letu 1947 nobenih važnejših sprememb. Po mnenju političnih opazovalcev se je pri teh občinskih volitvah jasno pokazala cepitev med levičarskimi in desničarskimi strankami Nemčije.

Na podlagi predhodnih cenitev je bilo oddanih v katoliški Bavarski 49 odstotkov glasov za krščanske socijaliste. Izid volitev je prinesel težak poraz komunistom, ki so izgubili do 40 odstotkov svojih pripadnikov.

Volitev se je udeležilo 87 odstotkov, 15 odstotkov glasov je bilo neveljavnih. Socijalni demokrati so mogli dobiti 20%, komu-

nisti pa samo 2,6% glasov, 18% glasov je odpadlo na begunsko stranko, ki jo sestavljajo Sudetski Nemci, Nemci iz Madžarske in inozemski Nemci. V Hessenu so bili socijalni demokrati najmočnejša stranka, dočim so padli komunisti na četrto mesto. V gotovih okrožjih je odnos med glasovi socijalnih demokratov in komunistov 5 proti 1. V Hessenu je glasovalo 64 odstotkov volilnih upravičencev.

Po zemeljski obli

Italija se je odločila

VELIKA BRITANIJA

Dvojna kriza v britanski delavski stranki, ki je nastala zaradi brzojavke Nenniju in zaradi napovedane udeležbe 240 delavskih poslancev pri panevropskem kongresu v Haagu, kateremu bo predsedoval Winston Churchill, grozi dobiti večji razmah.

V zadevi glede brzojavke majhne skupine poslancev britanske delavske stranke Nenniju pred volitvami, v kateri so mu želeli uspeh (Nenni tvori levičarsko, s komunisti zvezano krilo ital. socializmov), računajo s tem, da bo sklenil predsednik stranke vsaj izključitev povzročitelja te brzojavke, radikalno levičarskega poslanca delavske stranke, Platt Millsa.

Ta zadeva postaja iz dneva v dan bolj skrivnostna. Nekateri izmed 36 poslancev, katerih podpisi so bili na tej brzojavki, trdijo, da oni za to niso vedeli ali pa, da so jim izvalili podpis v zvižajo. Ostali pa kljubovalno izjavljajo svoje zadržanje. V spodnji zbornici je Herbert Morrison napovedal učinkovite ukrepe v tej zadevi.

Predsednik stranke je zaradi tega v težavnem položaju, ker bi v slučaju ostre obsodbe komunistično usmerjenih »levičarskih upornikov« zahteval velik del stranke ravno tako ostro obsodbo »desničarskih upornikov«, predvsem onih, ki se hočejo na vsak način udeležiti panevropskega kongresa v Haagu. To kaže, da je britanska delavska stranka zavzela ostrejšo smer proti panevropskemu kongresu, ker je dosedaj sicer bila proti uradni udeležbi, toda je vključ temu še dovolila zasebno udeležbo svojih članov.

Tretja težkoča, v kateri se nahaja predsednik britanske delavske stranke, pa je v tem, da so prišli na sled zvezi, ki jo je imelo 57 delavskih odposlancev v inozemstvu pod imenom »Demokratska in splošna poročila«. Ta poročila so razpečavali med drugimi tudi v zapadni Nemčiji. To dopisništvo je, milo rečeno, izredno radikalno levičarsko in stalno kritizira vladno politiko.

NEMCIJA

Sovjetska taktika v Nemčiji, kot jo izvajajo po dnevu teatralnega odhoda maršala Sokolovskega iz Zavezniškega nadzorstvenega sveta (20. marca) je resnično zanimiva.

Sovjeti so dejansko napravili konec vsemu, kar je še ostalo od nemške enotnosti; kajti Svet je bil zunanji videz onega dela potadamskega protokola, ki je predvideval ohranitev nemške enotnosti. Svet je (ali pa: je bil) edini organ, ki lahko izdaja odločbe in zakonodajna dejanja za celo Nemčijo. Če Svet ne funkcijonira — ali vsaj na videz ne deluje — se smatra brez nadaljnjega Nemčijo za razdeljeno. Odhod maršala Sokolovskega pa dejansko preprečuje, da bi se Svet znova sestel.

Sovjeti hočejo na ta način ukiniti štiri-stransko nadzorstvo nad Nemčijo — potem ko so že itak zmanjšali to nadzorstvo na ničlo.

Ko bodo zahodni zavezniki nadomestili, kot je to njihova dolžnost, bistvene dele štiri-stranskega aparata z ustanovami, ki bodo dejansko lahko poslovale v zahodnih treh conah, jih bodo Sovjeti silno obtoževali, »da uničujejo nemško enotnost.«

Prišlo bo do novega poizkusa podžiganja nemškega nacionalizma proti Zahodni Evropi. Dejansko gre za nov pojav politike, ki jo je inspiriral Rapalska pogodba leta 1922 in prvi Stalinovi čeprav neuspešni, poizkusi za sklenitev sporazuma s Hitlerjem 1933-34.

To je najvidnejši cilj. Bolj prikriti in neposredni cilj pa je prisiliti zahodne zaveznike k umiku iz Berlina in Dunaja in onemogočiti v teh mestih bivanje britanskih, francoskih in ameriških čet.

Sovjeti hočejo to doseči ne toliko zaradi kake posebne prednosti, ki bi jo s tem pridobili, da bi imeli izključno nadzorstvo nad obema prestolnicama, kot zaradi njihove vztrajne in goreče želje po senzacionalni politični zmagi nad zahodnimi zavezniki: s tem bi dokazali svetu silo Sovjetske zveze, ki bi brez strela prisilila Veliko Britanijo, Združene države in Francijo k vojaškemu umiku. (LPS-AIS)

SOVJETSKA ZVEZA

Odbor ameriške reprezentančne zbornice za zunaj pomoč je poročal, da je celotna industrijska proizvodnja v Sovjetski zvezi sedaj ravno tako visoka, kakor je bila pred vojno, njena zmogljivost za proizvodnjo orožja je pa večja kakor je bila pred vojno. Vključ temu pa je sovjetska industrijska proizvodnja še vedno manjša kakor ameriška.

AVSTRIJA

Narodna skupščina je sprejela v četrtek po kratki debati zakon o amnestiji za manj obremenjene nacionalsocialiste enoglasno.

Ko bo stopil v veljavo, bo okrog 500.000 manj obremenjenih avstrijskih državljanov postalo zopet enakopravnih, ker predvideva amnestija predčasno ukinitve vseh kazni.

Kakor poročajo iz Švice, se je šiling ponovno utrdil v bančnem prometu v Zürichu. Razmerje je 8.10 do 8.60 švicarskih frankov za 100 šilingov.

ZDRUŽENE DRŽAVE

Zvezni sodnik Goldsborough je izdal 21. aprila sodniško prepoved stavk za ameriške rudarje za 80 dni. Iz raznih premogovnikov prihajajo poročila, da so rudarji zopet pričeli z delom, ker jim je poslal sindikalni vodja Lewis tozadeven poziv.

Za posebno opolnomočenca pri Marshallovem načrtu za Evropo so imenovali ameriškega ministra za trgovino Avrella Harrimana.

JUGOSLAVIJA

Kakor smo že v zadnji številki poročali, se je pričel prejšnji teden v Ljubljani pred Armadnim vojaškim sodiščem nov proces proti skupini 15 oseb in to skoraj samih vodilnih komunistov v jugoslovanskem javnem oziroma gospodarskem življenju z ing. Diehlom Brankom in ing. Ozvaldom Stanetom na čelu.

Obsojeni so bili: ing. Diehl Branko, ing. Ozvald Stane, ing. Barie Karel, ravnatelj Pufler Janko, Presterl Martin (avstr. drž.), ing. Kranjc Boris, ing. Stepišnik Milan, prof. Ličen Vladimir, Gaser Pavel (ital. drž. iz Inomosta), Hahn Hildegarde (avstr. drž.) in Juranič Oskar: na smrt za ustrelitvijo; univ. prof. Košir Mirko na 20 let (prisilnega dela z odvzgom prostosti), Djorič Petar na 15 let, Drvišević Ramo na 16 let, Benegalia Jože na 18 let.

Za časa nemške zasedbe je bila večina obtoženih zaprta po Gestapu več let v Dachau-u. Nekateri od njih so bili člani komunistične partije že pred vojno. Presterl je bil dalj časa urednik komunističnega lista »Wahrheit« v Gradcu; ing. Diehl je bil glavni gospodarski inšpektor pri kontrolni komisiji LR Slovenije; Juranič je bil tajnik zunanjega ministrstva itd.

Vse obtožence, razen Benegalia, je sodišče obdolžilo, da so postali v Dachau-u (nekateri že v zaporih doma) izraziti gestapovski agenti in so v tem svojstvu izvrševali oziroma bili skrivni največjih in najgroznejših zločinov nad antifašisti na poizkusnih postajah v taborišču; dalje, da so kot gestapovski agenti prišli po zlomu Nemčije na vodilna in celo zelo odgovorna mesta v novi jugoslovanski državi, kjer so vršili zlorabe, sabotaže in namerna škodljivstva v državnem gospodarstvu ter opravljali vojnisko službo. Sodišče je pri obrazložitvi obsodbe izjavilo, da je bilo treba pri večini obtožencev upoštevati kot obtežilno okolnost, da jim je skupna »skrajna moralna pokvarjenost, licemerstvo, zavedno škodovanje novi Jugoslaviji in popolna nacionalna izkoreninjenost.« Zato so se najtežje pregrešili proti zakonu o kaznivih dejanjih proti ljudstvu in državi.

ITALIJA

Razkol v prokomunistični socialistični stranki Pietra Nenijsa se je sedaj jasno pokazal. Narodni izvršni odbor pod Nenijem in »uporniška skupina« pod Romito sta se pričeli pripravljati za deljene seje, pri katerih hočejo razpravljati o svojih delovnih načrtih.

Italijanska vlada je dobila sporočilo o gibanjih neznanih oboroženih tolp v gorovju okrog Modene. V vsej Italiji vlada na splošno mir, dasiravno se še vedno dogajajo posamezni napadi na vojaška skladišča, odkritja skritega orožja itd.

Da bi dosegla boljše življenjske pogoje, je zahtevala delavska zveza agrarno reformo, podražavljenje glavnih industrij in reformo socialnega zavarovanja.

Namestnik italijanskega ministrskega predsednika, Pacciardi, je predlagal svoj odstop, ker je dobila republikanska stranka, kateri pripada, pri volitvah premalo mandatov. De Gasperi ostavke ni sprejel.

FRANCOSKA

Francoska vlada je izkoristila parlamentarne počitnice za gospodarsko obnovo in za borbo proti inflaciji. Francoska proizvodnja se veča in znaki obnove so nesporni. Premogovna proizvodnja je dosegla rekord. Francija bo dobila iz Porurja podvojeno količino kokska za svoje jeklarne. Tako bodo mogle pričeti z delom tovarne, ki so doslej počivale. Izboljšanje pa je opažati tudi poleg težke industrije v proizvodnji cementa, umetne svile, bombaža in v kmetijstvu. Letos bo Francija uporabila tri petine Marshallove pomoči za nabavo živil in surovin. Schuman dobro ve, da dvig proizvodnje sam po sebi še ne bo mogel stabilizirati franco-

Z izvolitvijo de Gasperijeve vlade je italijanski narod v svoji večini jasno odgovoril na vprašanje, ki mu je bilo zastavljeno. Množina strank in stranic, nasprotujoči si interesi v notranjih zadevah dežele in še razni drugi činitelji niso mogli bistveno spremeniti izida, ki so ga volilci predvidevali prav tako jasno kakor tuji opazovalci, ki so po vsem svetu napeto sledili poteku dogodkov v Italiji. V ozadju italijanskih volitev je stal vedno globlji razkol v Evropi; volilno kampanjo je še podžgal preobrat na Češkoslovaškem in zadnji dogodka v Nemčiji. Italija, ki še trpi vsled vojnih udarcev, ni bila sama zmožna storiti nekaj, kar bi odpravilo nesoglasja. Toda njeni volilci so lahko svobodno volili, pa naj so oddali svoje glasove v notranjosti dežele ali pa v obmorskih krajih, bodisi na jugu ali severu, vzhodu ali zapadu; naj so simpatizirali s zapadnimi narodi, ki vidijo napredek v tem, da črpajo iz starihkušenj in izročil ter razvijajo podedovano kulturo in svobodo, katero toliko opevajo italijanske pesmi in legende, ali pa so sledili klicu nove revolucionarne družbe, ki ne upošteva svobode posameznika.

Tri četrtine vseh volilcev je glasovalo ali za krščansko demokratsko stranko z ministrskim predsednikom De Gasperijem na čelu, ali »Ljudsko fronto«, ki vključuje komuniste in njihove socialistične zaveznike. Vse druge neštevilne stranke so žele pri zadnjih volitvah slabe uspehe. V boju med dvema glavnima tekmečema, je de Gasperi prekosil komuniste in krščanski demokrati so zadobili večino v vladi.

Volilni izid je izraz zaupanja v vlado, ki

skega gospodarstva in ustvariti pogojev za mirno politično sožitje med delodajalci in delavci.

Veliko bo odvisno tudi od finančnega položaja. Schuman je močan v tem, da zna spretno držati ravnotežje med nasprotujočimi si težnjami v koalicijski vladi, istočasno pa zna pridobiti svoje ministre za odločno in inicijativno delo. Njegov socialistični notranji minister drži krepko na vajetih komuniste, njegov finančni minister Mayer, ki trmasto zastopa liberalno-gospodarsko smer, pa je z omejitvijo kontrole nad cenami vtil poguma svobodni podjetnosti in skuša doseči čim večje izboljšanje v proizvodnji. Če bo mogel Schuman s svojimi ministri uspešno vztrajati na tej poti, se bo četrta republika kljub veliki negotovosti lahko še uveljavila. (»Times«, London)

PALESTINA

V nedeljo je napadlo več tisoč Judov arabsko mesto Jaffa. Napad je vodila judovska teroristična organizacija Irgun Zwei Leumi. Kakor so poročali, so nastopile v boju britanske čete, ki so z močnim topniškim ognjem napad ustavile. Arabsko prebivalstvo evakuirajo iz Jaffe po morsk poti v Gazo in druga južnejša mesta. Cesta med Jeruzalemom in Jaffo je že od nedelje prekinjena. Arabske žrtve znašajo več kot 100 oseb.

V Palestini imajo britanske čete še vedno zasedeno važno letališče na bližnjem vzhodu, Lydda. Letališče leži 15 kilometrov oddaljeno od palestinske obale. Arabci in Judje zbirajo v bližini tega letališča čete, da bi ga mogli zasesti, čim bi britanske čete odšle.

Arabci, še vedno bežijo iz pretežno judovskih krajev. V zadnjih petih dneh je prbežalo v Libanon okoli 12.000 oseb.

Poročila iz Kaira pravijo, da imajo pripravljene v Kairu edinice arabske legije v transjordanjski vojski, da bodo lahko nastopile v Palestini po ukinitvi britanskega mandata, da so vsa poročila o sklepu Velike Britanije, češ da bo ukinita svoj mandat nad Palestino predčasno, neresnična.

Iz Damaska so poročali, da so transjordanjske čete zasledele vas Jeriho v Palestini, ki je 8 km oddaljena od transjordanjske meje. Kralj Transjordanije, Abdulah, je izjavil v Amanu, glavnem mestu Transjordanije, da bi bila edina rešitev palestinskega vprašanja vojna. Abdulah je predlagal Judom, naj se spoprijaznijo s položajem in postanejo državljani arabske države. Če bi njegovega nasveta ne upoštevali, bi vkorakale njegove čete v Palestino. Sirske in libanonske čete bi se bojevale pod njegovim poveljstvom. Egipčanske čete pa bi zasedle Palestino z juga.

Arabci so izjavili, da bodo oklicali Palestino po ukinitvi britanskega mandata za neodvisno državo, če se ZN ne bodo zedinili glede začasne uprave.

FINSKA

Ustavodajni odbor finskega parlamenta je priporočil parlamentu, naj ratificira pogodbo o medsebojni pomoči s Sovjetsko zvezo.

je upravljala notranje posle države v težkih okoliščinah zadnjih let. De Gasperi, katerega je za časa volitev močno podpirala cerkev, se je zavzel za deželo, da bi se opomogla od posledic vojne in razdiralnega fašističnega gospodarstva in to brez drastičnih reform totalitarne levice. Njegovi sorojaki so mu pritrdili. Na vsak način pa je treba pripomniti, da je število volilcev navdajala misel, da bo njihova obubožana dežela s takšno vlado, ki je usmerjena proti zapadu, soudeležena pri širokogrudnem načrtu za obnovo Evrope, katerega pa komunisti trdovratno odklanjajo. Toda de Gasperi bo moral uporabiti vso energijo in zmožnost, če bo hotel rešiti naloge obnove in podviga, ki sedaj čakajo nanj. Ne bo se smel vdajati iluzijam, da je njegova stranka dokončno dobila bitko.

Zadnja taktika krščanskih demokratov je, da se ne nameravajo boriti proti komunistom, temveč da bodo razdri podlago za komunistični pohod s tem, da bodo z uspehom vodili svojo konstruktivno politiko. Sedaj bodo morali v dejanjih pokazati, ali so zmožni voditi narod in to bo težja in daljša naloga, kakor pa je bilo doseči zmago pri volitvah. Volilci so izjavili to, kar je bilo mnenje tudi vseh drugih prijateljev Italije in sicer, da je de Gasperi vodil državo dve leti v desničarski smeri, ni pa bilo zaželenega napredka. Morda bodo sedaj Saragatovi socialisti lahko prispevali svežih energij. Vsekakor se nadejajo vsi poštene Evropejci, da bo tako pomlajena vlada osnovala socialni sistem ter privedla Italijo do nekdanjega blagostanja in uglednega položaja v svetu. »The Times«

Nadaljevanje konferenci v Bogoti

Odposlanci 21 držav zahodne poloble so na svojem zasedanju devete mednarodne konference ameriških držav razpravljali o besedilu resolucije, ki obsoja komunizem. Po obnovitvi dela, ki je bilo prekinjeno zaradi nedavnih neredov v Bogoti, katere so povzročili komunisti, soglašajo vsi odposlanci s tem, da je potrebna resolucija v tem smislu, niso se pa še zedinili glede njenega besedila. Razpravljali so o predlogu, ki so ga predložile Združene države, Brazilija, Čile in Peru. Ta predlog označuje komunizem za »napadalno orodje za imperialističnim ciljem« in zahteva skupno akcijo proti komunizmu. Predstavniki nekaterih držav pa so povdarili, da komunizem ni edina nevarnost za demokracijo na zahodni polobli, ampak da obstojajo nevarnosti tudi s strani fašizma in nevarnosti, ki jih povzročajo gospodarske težkoče.

Veliko demokracij - malo demokratov!

(Nadaljevanje s 1. strani.)

mišljenja o vladanju kolikor toliko enotna. K temu nadzorstvu pripomore opozicija, ki že zgolj s strankarskega prestiža budno zasleduje vse ukrepe vlade. Tako se po moči opozicije meri moč vlade in njen način vladanja. Čim boljse razume vlada narod, kateremu na čelu stoji, tem manj je med narodom nezadovoljnjev, ki bi se zbirali v opoziciji proti njej. Če pa vlada ne zna prislunhiti volji in želji onih, ki so jo na oblast postavili, je naravno, da ji bo ljudstvo pri prvih volitvah obrnilo hrbet in oddalo svoj glas za koga drugega. Opozicijsko vladanje večinske stranke, ki je na kratkično vladanje večinske stranke, ki je na oblasti. Če bi ta vladna stranka poskušala opozicijo zatreti, potem je razumljivo, da o demokraciji ni več govora.

V zahodni demokraciji se vlada po načelu, ki ga je nek demokrat izrazil takole: »Jaz sem proti vašemu mišljenju, vendar se bom boril in če treba tudi umrl zato, da boste mogli svobodno in neovirano braniti svoje prepričanje.« Na podlagi tega načela razumemo, da morejo v zahodni demokraciji obstajati celo stranke, ki hočejo s pomočjo revolucije priti na oblast in tako zatreti svobodno izražanje volje in mišljenja posameznikov.

Kako pa si predstavljajo oblastniki opozicijo v vzhodni »demokraciji«, vsi predbor vemo. Opozicijo dovoljujejo le takrat, če se je ta pripravna predati vodstvu KP, to se pravi, če postane slepo orodje v rokah najbolj diktatorskega režima, kar jih pozna zgodovina človeštva.

Nesmiselno je torej, da sploh govorimo o nekaki »vzhodni demokraciji (ki naj bi bila celó »ljudska«) in se s tem poslužujemo izražanja modernih politikov, ki se jim zdi ta izraz primernejši kot pa komunistična diktatura. Kot nina svetu dveh resnic, tako tudine moreta biti dverazlični demokraciji!

Gor.

Delo je božja zapoved

Nekaj misli za

in vir sredstev za življenje

Duhovni obraz sodobnega človeka je močno izmaličen. Zato ni čudno, da naletimo v tej dobi tudi na izmaličeno pojmovanje in na izmaličeno prakso dela. Od oboževanja dela do preklinjanja dela, od gesla »pravica do dela« do vse večji obseg zavzemajočega prisilnega dela.

Marksistom je delo edini vir vrednosti. Nacionalni socialisti so trdili, da je delo podlaga za denar, podlaga valute. Armade sužnjev rastejo in se večajo iz dneva v dan.

Na drugi strani seveda še niso izumrli pristaši načela: dulce far niente — prijetno injem odgovarjajoče delo napolnjuje odraščlega človeka z enakim notranjim zadovoljstvom, kot igra otroka.

Dolžnost dela za vsakogar ne sledi samo iz dejstva, da nam delo oziroma uspeh dela prinaša sredstva za življenje, marveč predvsem iz dejstva, da se človek rodi kot skupček možnosti v okviru katerih mora tekom življenja izgraditi svojo osebnost. Tega pa ne more doseči brez dela, in sicer brez trdega, vztrajnega, smotrnega in doslednega dela.

Ker pa je človek telesno-duševno-duhovno bitje, more svojo osebnost skladno vzgojiti le, če goji v pravilnem sorazmerju vse svoje sposobnosti. Idealni človek ni grmda mišič, pa tudi ne popolnoma poduhovljen človek, kateremu zaradi zanemarjenja telesa zmanjka moči prav v trenutku, ko bi mogel družbi s svojim delom koristiti. »Zdrav duh v zdravem telesu« je tudi krščanski ideal, dokler ne postane sicer dobro geslo krinka za pretirano enostransko gojitev telesa na škodo duha.

Če bo hotel veljati novi družbeni red za krščanskega, bo moral rešiti tudi vprašanje pretirane delitve dela v enostransko ročno delo in enostransko umsko delo. Dolegljaj pa si mora vsak sam prizadevati, da bo to vsiljeno enostransko delo zase odpravil. Kdor mora večji del življenja opravljati ročno dela, naj svoj prosti čas izkoristi za gojitev duhovnega življenja. Obratno pa naj oni, ki dela večino dneva za pisalno mizo, razgiblje v prostem času svoje telo.

Ker je človek bistveno družno bitje, se mu sicer nikdar ne bo posrečilo, da bi se omejil samo nase, toda tako v izbiri dela kakor v uporabi odnosov dela lahko močno greši proti sočloveku. To pa ni dovoljeno, ker krši naravni red. Družba ima pravico take izpade onemogočiti.

Katoličanom večkrat očitajo, da zaradi poudarka posmrtnega življenja zanemarjajo tuzemsko življenje. Brez ozira na to, da dandanes le prevelik odstotek katoličanov precenjuje zemске dobrine in se bolj malo meni za duhovne, je očitak sam po sebi neutemeljen. Komur ni delo samo oziroma uspeh dela končni namen in smisel življenja, bo priznal, da je hlapčevanje delu enako suženjstvo kot hlapčevanje državi ali

kateri koli delni dobrini. Vsakdanja izkušnja pa tudi dokazuje, da tudi nepretrgana zaposlitev ne prinaša ljudem sreče in zadovoljstva. Še več: celo uspeh dela je pri onih večji, ki najdejo vsak dan vsaj nekaj trenutkov časa, da pregledajo svoj delovni dan, smotrno uredijo delovni načrt in zvečer pregledajo, koliko so ta načrt tudi izvedli, koliko ne in zakaj ne ter po teh izkušnjah uravnavaajo svoje bodoče delo.

Za kristjana pa pomeni vsakodnevna posvetitev dela Bogu zagotovilo, da se donos dela ne bo pokazal samo v naravnih dobrotah, v pridelih, v plači, marveč, da bo dobilo še tako neznatno opravilo večnostno vrednost, ker je delo za kristjana češčenje Boga z izpolnjevanjem Njegove volje. Vsako delo, ki ne nasprotuje božji zamisli, je naše sodelovanje z Bogom pri ohranjanju sveta. Zato ne sme biti pri delu ničesar, kar bi Boga in njegov blagoslov odganjalo.

Fied tremi leti je umrl

„Veliki osvoboditelj“

Franklin Delano Roosevelt

Komaj tri leta je minulo, odkar je umrl veliki voditelj Združenih držav Franklin Delano Roosevelt, in že postaja njegovo ime legendarno. Mnogo let pa bo še prešlo predno bo zgodovina pričala o njem. Zgodovinarji ga bodo najbrže različno opisovali.

Medtem pa ustvarja ameriški narod, ki ni nikdar dovoljeval sodbe samo takozvanim najmodrejšim, skupno z onimi narodi, katerim je bilo Rooseveltovo ime za časa vjme simbol upanja, legendo, ki bo kot spomenik temu velikemu državniku vedno živeval v njihovem duhu.

Spomenice članov njegove vlade in vseh onih, ki so mu bili blizu, številni neuradni življenjepisi, številni zahvalni govori ob njegovi smrti, vse to ustvarja poljudno Rooseveltovo sliko, ki upodablja neminljivo veličino tega moža.

Dvanajst let

Ko je veliki pokojnik prevzel svoje vodilno mesto v mesecu marcu 1933. leta, je bilo življenje v Ameriki na zelo nizki stopnji. Banke so bile zaprte, trgovina in promet sta zastala in kar je najhuje, četrtina delovnega ljudstva je bila brez vsakega zasluga. A ko je zaslužni mož po uspeha polnem delovanju dvanajstih let umrl, je bila ameriška industrija mogočno razvita v vseh deželah Združenih držav. Ameriške armade so povsod prodirale. Na tem novem kontinentu je vladalo blagostanje in ameriški način življenja je nosil vizijo zmage nad totalitarnimi metodami v Evropi in Aziji. V govoru, ki ga je napisal na dan svoje smrti, je predsednik dejal: »Edino zapreko do uresničenja naših ciljev v bodočnosti bi mogli tvoriti naši današnji dvomi...«

Bilo bi neumestno, če bi skušali trditi, da je imel Roosevelt s tem, da je vodil Zdru-

Vsako delo je bolj ali manj veren odraz človekove osebnosti.

Ideje rimskega zasebnega prava z izrazitim poudarkom pravic stvarne lastnine brez odgovarjajočih dolžnosti so bile tako močne, da so še sedaj v veljavi; znatne izgube premoženja zaradi vojne in njej sledeče selitve milijonov beguncev pa so pripomogle, da stara načela izgubljajo to svojo veljavo. Tako se v zasebnem gospodarstvu kot v zakonodaji polagoma bolj in bolj uveljavljajo pravice dela kot osebnega proizvajalnega činitelja (uvajanje minimalnih mezd, družinskih mezd, udeležba delavcev pri dobičku itd.). Upati je, da bo končno le izgini- lo iz knjig in razpravljanja neplodno prerekanje o menjalno pravični razdelitvi donosa med vse tri proizvajalne činitelje: med delo, zemljo in kapital.

Rešitev tega vprašanja moremo v našem družbenem redu, kjer je lastnina poedinih

žene države od njihovih temnih dob pa do napredka in podviga, sam zasluge za vstajenje Amerike. Njegov pomen v zgodovini je povečala tudi veličina dogodkov, pri katerih pa je on vsekakor vršil važno vlogo.

Roosevelt ni nikdar dvomil v to, da bo zavzel v ameriški zgodovini častno mesto ter je pred svojo smrtjo zgradil in opremil knjižnico za svoje časopise, katero je nato poklonil svojemu narodu. Vedel je, da se nobenega predsednika ne ocenjuje po mnenju sodobnikov. Šaj so starega prepoditelja Lincolna celo življenje nazivali za »pava«, »linojsko zver«, »burkeža« itd., a po smrti je postal »Veliki osvoboditelj« in njegovo ime je označeno z rdečimi črkami v ameriškem koledarju.

Pred večer z m age

Roosevelt se je kot poslovni človek mnogo bavil in boril z upravniki trgovine in prometa v lastnih deželah; v mednarodnih poslih pa je postal voditelj velikega naroda, združenega v zmagujočem boju s sovražniki Amerike in svetovnega mira. V sled tega ni čudno, če danes krožijo legende o njem, šaj je bil že čas, v katerem je on živel in deloval, velik in dramatičen.

Seveda bodo oni, ki proučujejo svetovno politiko, našli mnogo gradiva za svoje kritiziranje. Mogli bi najti pogrške v tem, da je Amerika podpisala nevtrálnost leta 1936, dalje bi mogli grajati počasnost, s katero se je Amerika leta 1939 in 1940 zopet pričela ponovno oboroževati, a povrh vsega še najbolj nepravilno ocenjevanje ruske sile in namenov v Teheranu in Jalti. Toda Roosevelt je umrl na predvečer zmage, zatorej naj bi neminljiva veličina tega moža in njegove politike očuvala v legendi o Roosevelt-

proizvajalnih činiteljev pretežno ločena, iskati v duhu sledečih načel:

1. Kdorkoli opravlja kako delo, ki je neposredno ali posredno potrebno za obstoj družbe, ima pravico do toliko dohodkov, da bo mogel kot človek svoje opravilo še naprej vršiti. Kot enoto je treba vzeti družino, ne pa posameznika.

2. Podrobnejše stopnjevanje dohodkov v tem splošnem okviru se izvrši po načelu večje ali manjše storitve. Kdor dela več in boljše, bo več zaslužil.

3. Zemlji in kapitalu kot stvarnim činiteljema se prizna delež na donosu (donos je to, kar presega stroške zopetne nabave), toda izplača se šele, ko je zagotovljena izpolnitev upravičenih zahtev dela. Človek je namreč več kot stvar.

Taka rešitev danes perečih vprašanj odgovarja tudi Kristusovi ugotovitvi: »Delavec je veren svojega plačila,« kot tudi Pavlovemu opominu: »Kdor ne dela, naj ne je« (: mišljeni so seveda samo za delo sposobni), upošteva pa tudi v zadostni meri zakonitosti gospodarskega življenja.

Dreš.

tu sliko velikega mednarodnjaka, ki je vzpodbudil zaostalo in izolirano državo k delovanju in ki je pokazal Ameriki, kako lahko izrabi svoj položaj na svetu v obče dobro.

Danes je Amerika po zaslugi Rooseveltovega predsedstva postala ne samo svetovna velesila, temveč je zmožna izvesti tudi rokogradn načrt za obnovo Evrope. Morda bo Franklin Roosevelt s svojim vzgledom navdahnil Ameriko, da bo ostala velesila s takšnimi ideali, ki bodo ohranili njena izročila, zajamčili osebno svobodo in federalno vlado ter preprečili vsako vojno.

»The Observer«

Župan Körner — častni meščan Dunaja

Dunajski župan, general v pokoju dr. Theodor Körner je dopolnil prejšnjo soboto svoje 75. leto. Dunajski mestni svet je nekaj dni prej sklenil, da mu podeli častno meščanstvo mesta Dunaja.

Theodor Körner, najstarejši župan tega mesta od njegovega nastanka, je bil med prvo svetovno vojno kot šef generalnega štaba soške armade stalno na fronti. Po svojem delovanju kot vodja urada v vojnem ministrstvu in kot organizator republikanske vojaške sile je bil general Körner leta 1920 upokojen.

Leta 1925 ga je socialno demokratska stranka postavila kot zastopnika mesta Dunaja v zvezni skupščini, kjer je ostal do leta 1934. Ko je za tem Theodor Körner preživel leto dni v zaporu, je postal zasebnik. Posvetil se je učenju ruščine, obenem je študiral ruske razmere.

Dne 13. aprila 1945 starega župana Seitza še niso mogli najti, a dolgoletni podžupan Emmerling je bil bolan. V sled tega so predlagali Körnerja. Njegova osebnost in njegovo jezikovno znanje sta mu omogočila, da je prevzel težke posle župana. Izkazalo se je, da so izbrali pravega moža.

Tako je postala župan mesta Dunaja najbolj znana osebnost v tem mestu, kjer ga vsakdo spoštuje.

ZA SUEZOM:

Panamski prekop

in konec Lessepsove slave

Po odprtju Sueškega prekopa 7. novembra 1869. leta je Lesseps postal nedvomno najslavnejši mož v Evropi. Ime moža, ki je s svojim drznim podvigom zvezal Sredozemlje z Rdečim morjem, je bilo na ustih vsakogar. Njegova borba z epidemijami, peščeniimi viharji in drugimi katastrofami so primerjali časopisi z najdrznejšimi in najuspešnejšimi podvigi v človeški zgodovini.

Lesseps se je takrat poročil. Njegova žena Madelaine je bila trideset let mlajša. Kljub temu je bil zakon srečen.

Po velikanskem uspehu s Sueškim prekopom se je ves svet oziral za novim, sličnim podvigom in ta naj bi bil Panamski prekop. Že osiveli Lesseps je po desetih letih mirnega zakonskega življenja prejel pisno, v katerem so mu ponudili gradnjo Panamskega prekopa. »Ali ne misliš, da so ti ponudili le radi tega, ker si s Sueškim postal slaven?«, ga je vprašala žena.

»Mogoče. — Morda se jim hoče res le mojega imena,« je pomislil, »toda prevzel bom kljub temu. Odkloniti že radi svoje domovine Francije ne morem.«

Lesseps prevzame gradnjo Panamskega prekopa

15. maja leta 1879. so francoski časopisi v posebnih izdajah sporočili, da je Lesseps

Človeška volja ni zadostovala

Lesseps je dal zgraditi prostorne barake in delavci so bili deležni ugodnosti, kakršnih pri Sueškem prekopu niso imeli. Takrat pa so zdravniki kaj malo vedeli o boleznih tistih krajev. Okna niso imela gostih mrež in desetstisoč spečih so bili izpostavljeni pikom drobnih komarjev. — In še večje napake so zagrešili. Bolniške postelje so postavili v nizke kadi, napolnjene z vodo, da bi mravlje ne mogle do bolnikov. Te kadi pa so moskitom nudile najidealnejša gnezda.

Delavci so umirali v stotinah in tisočih. Prihajali pa so novi prav tako v stotinah in tisočih, ker so plače bile fantastično velike. Ogromen kapital se je z leti izčrpal, dela so obtičala na pol poti, toda Lesseps je bil prepričan, da bo zmagal. In tudi zaupanje je žel večje kot pred tridesetimi leti. Nov kapital je dotekel, novi tisoči delavcev so se prijavljali. Prekop je za vsako ceno treba dograditi.

Mali vlagatelji pa so postajali nestrpni, francoska vlada je vsled prekopa morala prestati že vrsto težkih kriz. Časopisi so pričeli priobčevati pretresljiva poročila očitvecev o strašnih razmerah v Panamskem pragozdu. Banke so pričele postajati nezapljive.

Lesseps pa ni popustil. Odpotoval je v Evropo in kljub visoki starosti postal — agitator. Govoril je v parlamentih, govoril na shodih, prepričeval ljudi na ulici, delavce v pristaniščih, jim viival zaupanje na končni uspeh. Romal je iz Pariza v London, iz Londona v Brüssel, iz Brüssla v Rouen. Ni zaman. Novi milijoni so se zbrali in novi tisoči delavcev so se javili.

In računskana napaka je pogubila vse

Zdaj je šlo zares. Novi brigade človeških rok so se vrgle na izkopavanje in dosegli so verigo Kordiljerskega gorstva. Do Tihega oceana ni bilo več daleč. Le gorovje je bilo treba še prebiti. Zadnji napor. — Takrat pa se je pokazalo, da je razlika v višini vodne gladine dokaj višja, kot je Lesseps bil izračunal. Hotel je izkopati prekop bez zavornice in v ta namen bi bil moral gorovje odkopati v globini osemdesetih metrov. Za to pa bi bila potrebna spet dolga leta kopanja, tisoči mrtvih in nove ogromne vsote denarja.

Takrat je Lesseps odnehal. Panamska delniška družba je proglasila konkurz. Desettisoči malih vlagateljev so izgubili svoje imetje in francoska vlada je graditelje Panamskega prekopa postavila pred sodišče. Treba je bilo narodu naliti čistega vina in rešiti prestiž države. Lesseps je bil bolan in prestar, da bi mogel priti pred sodišče. Napori so tudi njegovo zdravje izpodkopali. Narod ga je preklinjal in časopisi smešili in pomilovali.

Njegov sin Karl je dobil šest let ječe.

Nekaj let zatem pa so Amerikanci Panamski prekop dovršili. Franciji so plačali 40 milijonov dolarjev odškodnine. Predno pa so se lotili del, so poslali v Panamsko ožino svoje »Moskito-brigade«, ki so tamosnjo pokrajino takorekoč preplavile z zmesjo petroleja, asfaltnega olja in karbolne kisline. Opravili so svoje delo tako temeljito, da so ti kraji še danes med najbolj zdravimi tropičnimi predeli sploh. Potem je dolar prekop v miru dovršil in 3. avgusta 1914. leta je prva ladja preplula Panamsko ožino

V R N I T E V

Napisal:

IVAN TAVČAR

Jelovo brdo! Ravno pod Blegašem tiči ta vasica. Tu sem preživel otroška leta, kakor živi mlada ptica v gnezdu. Zato me vse sili nazaj v rojstni svet in tja me bo sililo, dokler me bodo nosile noge.

Mehki spomini so me objemali, ko sem hodil proti Jelovemu brdu. Stari naš Blegaš je začel kazati svoj obraz, a tik njega je čepel okrogli Koprivnik; izza njega se tako radi privlečejo črni oblaki.

Hotel sem sestiti pri poti v šumeče resje ter se zagledati v plešasti Blegaš, če me morda še pozna. A pri potu sta že sedela dva. Čepela sta v resju, podobna kupu nesreče, kakor dva omlačena snopa.

Mož je pokazal z roko na Blegaš. »Lep je,« je obrnil k meni svoj izmučeni obraz, »in če je bil človek šestnajst let notri, se ga komaj nagleda.« Zagledal se je v goro. Začelo se mi je svitati, kdo bi bil ta človek. Dolgi zapor mu je razoral lica in izpadli so mu tudi lasje.

Nekdaj je govorilo naše gorovje le o tem, kako sta se kočar Skalar in gruntar Kalar trgala zaradi njivice, ki je bila last beračeva, pa je hotel bogatin po njej vlačiti les iz svojega gozda. Končno je zmagal v pravdi kočar. Bogatin je besnel. Temno sem se spomnil, kako se je govorilo, da sta se v nekem robovju na Blegašu srečala, se spopadla in da se je pri tem Kalar do smrti ponesrečil.

Zopet je ječal: »Lemoj, šestnajst let! In noben dan nisem videl ne Koprivnika, ne Mladega in ne Starega vrha.« Iztegnil je koščeno roko: »Viš, tam za robom je bilo! Na ozki stezi me je srečal, sekiro je vzdignil in k meni je rinit. Ker pa je bilo deževalo, se mu je spodrsnilo. Truplo in sekira sta padla po skalovju in, kakor je Bog v nebesih: jaz se ga z roko nisem dotaknil! Njegov brat je pričal. Skrit za grmom je hotel videti, kako sem Kalarja pograbil in ga potisnil čez rob. Krivico mi je storil in šestnajst let mi je ukradel!«

Dotlej šimnova žena Luca ni bila spregovorila. Imela je jokajoč, stepen glas. »Toliko sem vekala,« je zastokala in njene oči so bile v resnici podobne studencu, kadar izgubi v poletju vodo, »toliko sem vekala, ko so mi moža odpeljali. Sosedje me niso pogledali, nobeden me ni vzel na delo. Dobro leto po tem je umrla Špelica — od stradanja! Toliko sem vekala,« Pri nas ljudje ne jokajo, pri nas vse »veka,« tako otrok v zibelki kakor žalujoci pri pogrebu. Zatorej je tudi Luca vekala, ko so ji moža vzeli in ko je umrlo otroče. Pa tudi brez vekanja bi bil človek tej ženski verjel, da je toliko trpela pod božjim soncem. V teku tega trpljenja se je oprijela bolezen, da je s suhim obrazom migala neprestano sem in tja, prav kakor bi hotela sproti zanikati, kar je govorila. Vse to jo je delalo smešno, ali ravno ta smešnost je nehote poviševala vtis žalosti, v toliko meri prisojene materi Lui.

»Tako je umrla tudi Špelica. Pa še truzice mi niso hoteli napraviti v vasi! Morileci in ubijalci nismo imeli nobene pravice! — Zjutraj je umrla in povem vam, da od stradanja! Na svetu je bila komaj tri leta. Pa nikjer nisem mogla dobiti desak, da bi jo bila spravila, kakor se človeku spodobi. Zvečer, ko se je luna prikazala za Goro, sem jo naložila v košek, s katerim smo vozili travo, če smo imeli kravo pri hiši. Takrat je sadje cvelo. Naložila in odpeljala sem jo ponoči. Nekaj jablanovih vejic sem položila k njej, da je šla v cvetju od doma. Povedati ne morem, kako mi je bilo tisto noč. Tak pogreb in nedolžen otrok, ko nikomur nič hudega storil ni! O Jezus! O Jezus!«

Nekaj časa je vzdihovala, nato je še dostavila:

»Ali brez pogrebcev moja Špelica ni ostala. Ko jo pripeljem pod Malenskim vrhom do prvega ovinka v gozdu, pogledam na tratino pred seboj, pa ti jo primaha tam dol kosmat in rjav zajček. Kak streljaj od mene je skočil na pot. Prav nič se ni bal mojega mrtvega otroka. Sredi pota je sedel, prav čudno je mahal z ušesi in si mel z nožico kuštravo glavo. Oči si briše, sem si mislila. Na vse to je izgubil v bukovje, a povem ti, še trikrat je živel prekrizala pot; vselej je obsedela in si brisala gobček. In vidiš, Bog je poslal tega pogrebca, ker ni bilo ljudi! O Jezus, jaz sem kaj prestela tisto noč!« Še mnogo mi je potem potožila Luca. »Zdaj imam moža,« je dodala tiho, »doma pa mu nimam kaj skuhati. Ni pšena, ni moke, ni drugega nič. Prvo noč bo moral v posteljo brez večerje.«

Obmolnila je in me kimaje gledala. Vseka črta na upalem obrazu je trepetala, dokler ni polagoma iztisnila iz sebe, da bi ji ma kaj posodil. Res smo nato pri Posevčniku na Malenskem vrhu nakupili moke in drugih stvari. Pri odhodu je trgovec ome-

nil, da je vsa vas v ognju in da bi morda ne kazalo danes domov. Pa smo vendar odrinili.

Približali smo se prvim hišam. Slišali smo vpitje in opazili, da so ljudje vihteli kole in vile. Razlegal se je krik: »Živ ne pride v vas! Če je oni pod zemljo, naj gre ta za njim!« V prvi vrsti je divjal Kalar, v rokah je imel zakriviljene gnojne vile. Tudi nekaj ženski je kričalo vmes, še celo otročaji so tiščali količe v slabotnih rokah.

Ta dva sta obstala in od groze skoraj okamenela. »Moli, Luca!« je zaječal Šimen. Krčevito je tiščal vrečico z živževom k sebi, snel črni slamnik z glave, z desnico pa začel delati velike križe čez potno čelo. Oglašila se je molitev o Kristusovem trpljenju; stepeni glas kimajoče Luca je presešel vpitje množice. Razoglav sem korakal za onima, ko sta v silnih stiskah iskala pomoči

Ivan Cankar:

Sufie firuške

Mati je imela zvrhan pehar suhih hrušek. Ali ta pehar, posoda vseh sladkosti, je bil zaklenjen v velik omari. Če se spomnim nanjo, se mi zdi večja od marsikateré srednjevisoke hiše.

Sama sva bila v izbi s sestro Lino. Pogledala me je z zamišljenimi očmi in rekla: »Ko bi zdaj je imela tisti pehar!«

»Ko bi ga!« sem vzdihnil.

»Zakaj bi ga pač ne imela?« je rekla tiše, kakor vendan.

»Saj je omara zaklenjena, ključ imajo pa mati!«

Pomislila je. »Pa bi ga vendar lahko imela, tudi brez ključa!«

Spreletelo me je čudno kakor strah pred grehom. Hkrati pa me je sladko ščegetalo ob misli na zvrhan pehar. Skočil sem z zapečka ter šel preiskovat omaro. Stala je počez v kotu in ni bila tesno prislonsjena ob zid, tako da bi človek, če bi se »npravil majhnega«, zlezel zanjo; s težavo res, ali zlezel bi. Jaz pa sem bil droban, da sem komaj razložil svojo senco.

Sestra je ostala na zapečku ter gledala s sklonjeno glavo in stisnjenimi ustnicami, z rokami, uprtimi ob kolena.

»Zlezi zad!« je svetovala tiho. »Napravi se majhnega in se splazi hrbtoma!«

Tako sem storil in bil sem v temi. Spreletel me je občutek, da sem strahotno sam.

»Potrpi malo, da izpregledaš!« je svetovala dalje. A še pređen se mi je oko privadilo mraku, je strahoma šepnila: »Beži!«

V trenutku sem stal mrzel in trepetajoč sredi izbe. Nekdo je hodil s težkimi koraki po veži, nazadnje je zakašljaj in šel.

»Zdaj pa naredi brz, kar misliš! Zdaj je že, kar je! Zlezi zad; tam na oni strani, kjer je pehar, je en žebelj odnehal; potegni ga ven pa odsloni desko!«

Storil sem brez misli in volje vse, kakor je ukazala. Če bi mi v tistem hipu rekla: »Pojdi na cesto in skoči pod voz!« — bi bil šel ter skočil.

Odslonil sem desko, otipal pehar, zgrabil pest hrušek in jih stlačil v žep; nato še eno in še tretjo, tako da sem imel oba žepa polna. Ko sem desko spet prislonsil in se izvil izza omare, sem bil zasopel in potan. Šla sva s sestro za hišo, legla sva v travo kraj plota ter jedla. Ali nisva se spogledala ves čas in tudi smejala se nisva.

Damjan Kalfov:

Mali tiran

Tinček se je spet zbudil kot ponavadi, udaril mamico dvakrat z ročico, zlezel iz postelje in začel vékati.

Mamica iztegne vsa zaspana roko, ga vza-me v naročje in se popravi v postelji.

»Tiho bodi, moj mali! Ni-na, na-na, angelček moj, ni-na na-na ni-na na-na.« Toda Tinček ni hotel razumeti, kakor nikdar. Neprestano in vse glasneje joče.

Zbudi se oče.

»Ne, tega ne morem več prenašati! To ni nobeno spanje! Uh, kakšno življenje!«

Tudi on iztegne roko, prižge nočno svetilko in pogleda na uro.

»Glej!« zavpije jezno, »spet dve in dvajset minut! Točno dve in dvajset minut!«

Tinček pa joče, dere se kot prašiček, obešen za zadnje noge.

Da bi ga pomirila, mu da mamica malo mleka. Tinček pa odrine stekleničico, da se razlije po maminim spalni srajci.

»Uh, boljše bi bilo, da se ni rodil! To vreče!«

»Daj, trkaj po posteljnici, pa bo zaspal!« reče mamica.

pri Njem, ki je nekdanj trpel za solzni naš svet. Že smo dospeli do sovražne tolpe. Za Blegašem je zatonilo sonce in senca je legala po krajini. Kakor jok je bilo slišati Luce skrhani glas: »Ki je za nas krvavo bičan bil, ki je za nas s trnjem kronan bil, ki je za nas križan bil.« Presunilo me je tako, da sem skoraj videl, kakor bi stopal s trnjem ovenčani in krvavo prebičani Odrašenik s svojim križem pred nami. In ta dva sta nosila križ z Njim!

Ljudstvo je obmolnilo. Že je nekaj količev odletelo v stran. Matere so pograbile po otrocih in tudi možje so izginjali. Zadnji je odstopil še Kalar, vile je treščil na tlak pred hlevom. V hipu ni bilo videti žive duše več. Ostal sem sam sredi vasi. Ona dva pa sta odkorakala proti svoji podrti koči in še iz dalje se je čul jokajoči glas Luce: »Ki je za nas križan bil.« Tako sem prišel tisti večer na Jelovo brdo.

Ivan Cankar:

Sufie firuške

Tako sva se gostila dan za dnem pod večer, ko so se drugi podili po mesarjevih kladah, ko je bila mati pri sosedih, oče pa v krčmi. Občutek greha se je bil skoraj popolnoma izgubil; že sva se smejala in govorila nebrzdano o svojem skritelem početju.

Nekoč, v nedeljo po veliki maši, je mati odklenila omaro in se čudoma začudila: »Sama ne vem, kaj bi to bilo! Saj je bil vrhan pehar, da so doli drčale, zdaj je pa že kar do roba usehnili! Mišji jih pač ne jedo, saj ni nobena oglodana!«

Držala je pehar z obema rokama in se ozrla po nas vseh. Drugi so strmeli z velikimi očmi in odprtimi usti, sestra Lina je gledala v tla in podrsavala z nogó, meni je šel mráz od lic do nog in spet nazaj, počasi in težko. Zdelo se mi je, da se izba maje in da je mati zelo velika.

»Kdor je storil, povej sam!«

Molčali smo. Vseh nas je bilo strah, ne strah groznje, palice še manj, temveč nečesa neizrekljivega, daljnega, silnega.

Izpregovorila je sama sestra Lina: »Ta je bil!« in pokazala s prstom name.

Mati je postavila pehar na mizo. V lastni omotici sem čisto videl, da je prebledela. Vprašala je še: »Kdo je kriv?«

»Janez!« je rekla sestra Lina in mi gledala naravnost v obraz.

»Kako si naredil, še to povej!« je ukazala mati.

Noge so se mi tresle tako močno, da nisem mogel vstati. Odgovoril pa sem razločno, da sem čudoma poslušal svoj glas: »Zlezel sem zad, potegnil žebelj ven, odslonil desko in otipal pehar. Že od torika vselej pod večer.«

Tedaj se je zgodilo nekaj, kar me še ob spominu prešine z neznanó grozo. Mati me ni udarila, tudi žale besede ni rekla: sedla je na klopi, skrila obraz v dlani in zajokala, da so tekale solze izza belih prstov.

Sestra Lina je bila natihoma smuknila iz izbe. Jaz edini sem jo videl kljub omotici in od bolečine slepim očem. Šel sem za njo, počasi, ker so mi bile noge zelo težke. Napotil sem se naravnost za hišo; tam se je bila skrila pod jasminov grm za plotom. Rdeča nedeljska ruta jo je izdala. Prišel sem do nje, jo zgrabil za dolgo kito ter jo vlačil za seboj po vrtu. Ves čas ni kriknila, še zavzdihnila ne.

»U—u—u!« joka. »U—u! Ugasi svetilko in udarjaj po postelji,« reče možu. »Tudi ti, Matijček, pomagaj! U—u—u!«

Kakor sinoči in kakor vsako noč že mesec sem, je ata začel z desnim kazalcem tipkati po posteljnici. »Tik—tik—tok...«

Zdaj se je zbudil psiček in zalaja: »Hov, hov, hov!«

In vsa spalnica se je spreminila v malo menažerijo. Vsi so bili zaposleni in vsak je hotel kar najbolj vestno vršiti svojo nalogo. Tinček pa je kričal še bolj, tako, kakor da koljejo prašička. Mamica je zaprla oči in jokala, kolikor je mogla žalostno. Očetrov upognjen kazalec se je spremenil v avtomatsko kladivo, ki je vedno glasneje pribijalo svoj »Tok! tok! tok!« na rob postelje. Kar pa se tiče psička, je lajal in bevska kakor pravi buldog. Najprej je začel le polahno, potem pa se je razvel tako, da je pozabil, zakaj je začel lajati: lajal je in bevska kar tako, brez smisla...

Tinček utihne za hip, potem pa spet v jok. Toda zdaj že s prestanki.

»Tiše, tiše tolči! Prestanite!« pravi mamica in zaplaka.

Najprej utihne oče, potem Matijček, nazadnje psiček.

»Tiho! Tiho!«

Tinček zaspi.

Oče vstane, vzdigne potihó zaveso in odpre okno. V hipu je bila soba polna dišečega vonja po španskem bezgu. V spalnici pri sosedu ni bilo več luči. Čisto oddaleč, tam nekje s periferije mesta, se je čul komaj slišen žvig tovarniške sirene...

Zjutraj prileze Tinček k očetu in se mu vsede na vzglavje.

»Ma—ma, ta—ta, ma—ma, ta—ta, ma—ma, ta—ta!«

»Primi ateka za nos! Primi ga za nos!«

Tiho previdno prime Tinček z dvema prstoma ateka za nos...

Ata odpre oči.

»Ej, ta živalca mala! Čakaj, te bom že nabil, prav gotovo, boš videl.«

»Poljubi ateka, poljubi ateka! Ej, tako, tako! Poljubi me, Tinček! In zdaj jaz tebe!«

Veselo gleda Tinček, kaže svetle zobčke in nastavi svoja polna rdeča ličeca.

»Povej, Tinček, povej, kako ti je ime?«

»Te-ne!«

»Kako? kako?«

»Te-ne!«

»Oh, ti mali derač ti! Ti nepridiprav! Daj sem lice, daj, da ga pojem, da ga ugriznem, ta lička, te ročice, tebe vsega, Tinček, moj sinček!...«

Toda drugo noč se je zgodilo, kar se ni še nikoli pred tem.

Oče se spet zbudi sredi najlepšega sna. Prižge luč. Točno: dve in dvajset minut...

»Moj Bog, reši me že tega, vzemi me!« je tožila mamica, vsa zaspana, vsa obupana. Uboga, podobna je bila že pravi senci.

Nič ne pomaga. Niti mamičino jokanje, niti očetrov tipkanje, čeprav je tolkel z obema kazalcema, niti pomoč Matijčkova, niti bevskanje psičkovo. Tinček se je drl na vse načine, ostro, da je šlo kar skozi ušesa, in brez prenehanja.

Kakor da je preboden s tisoč kopji, zakriči oče ko nor:

»To je že od sile! Saj nisi človek!«

Malo je manjkalo, da ni zagrabil Tinčka in ga vrgel skozi okno, ali vsaj treščil ob tla.

»Tiran si, Tinček! Pravi tiran! Ne pa človek!«

Mamica zajoče, zdaj pa ne več skrivaj, temveč glasno, solze ji kar vro.

»Vse nas bo uničil do smrti. Ubil boš nas, nepridiprav!« je rekel oče.

Mamica se jokajoč nagne k njemu:

»Nikar, atek, nikar tako. Bolje je, da greš v salon!«

»To ni več življenje, to ni življenje. Najbolje bi bilo, da grem kam daleč odotod!«

In vzame odejo ter gre v salon, kjer mirno zaspi — bogve kdaj.

Pozno zjutraj se mamica in Tinček, bos in v sami srajčici, ustavita pred vrati spalona.

»Potrkaj, Tinček! Potrkaj! Atek je tam notri, atek! Potrkaj s prstkom!«

Tinček skrči svoj prstek in začne trkati na vrata:

»Ta—ta... Te—ne!... ta—ta! Te—ne!«

Vrata se hitro odpro.

»Le počakaj, Tinček. Zdaj bom pa jaz tebi tata—tene! tata—tene! A sinoč? A sinoč? Nisi priden, Tinček! Nisi priden! Čakaj, zdaj ti bom že dal tata—tene! ta—ta tene!...«

In ves vesel — kakor da se ni nič zgodilo — je atek zagrabil malega Tinčka, svojega malega tirančka, poljublja ga po ličkih, po nožicah, postavi si ga kot jezdeca za vrat, in začne korakati v predsobi po taktu zna-ne melodije, ki jo žvižga:

»Tinček ni dober, tara-ri-ri-rum! Tinček sinček — tara-ri-rum, tara-ri-rum, moj sinček Tinček, hop!«

Jeruzalem in njegova ZGODOVINA

NEKAJ O MESECU

Dne 2. oktobra 1947 je minilo 760 let, odkar je krščanstvo izgubilo Jeruzalem. Tega dne, 2. oktobra 1187, je mesto odprlo vrata egiptovskemu sultanu Saladinu in je — razen kratkega presledka v letu 1244 — ostalo nenehoma v oblasti mohamedancev.

Že v pradavnih časih je bil Jeruzalem močna trdnjava. Kralj David je leta 1006 pred Kr. zavzel mesto z zvijačo in silo. Leta 586 pred Kr. je Nabukadnezar opustošil Jeruzalem. Spet so ga pozidali, a nova doba bede in nadlog se je začela pod vlado iz Si-

sto v eno samo pogorišče. Ko so ga vnovič pozidali, je postal Jeruzalem središče rimske kolonije. Leta 637 so Jeruzalem dodelili arabski svetovni državi. Leta 969 so mesto odstopili egiptovskemu Fatimidom, ki so ga morali leta 1077 predati Seldžukom iz rodu Ortokincov. To so bili tisti Seldžuki, ki so zaradi svojih vpadov v Evropo izzvali križarske vojne. Dne 15. julija 1099 je Gottfried Bouillonski zavzel Jeruzalem. Gottfrieda so izvolili za vladarja nove krščanske države. Ko je vladal njegov brat in na-

v državo in dnevi krščanskega kraljestva so šli h koncu. Saladin, zavojevalec Jeruzalema, (2. oktobra 1187), bi brez dvoma ne bil tako izlahka zmagal, če bi mu ne bile razne razprtije in nesloga obleganec olajšale obleganja. Dasi so se kristjani hrabro borili, vendar niso bili kos velikanskemu nervalu Turkov. Vsi izmučeni od lakote in žeje in napol zadušeni zaradi hudega dima, ki se je valil proti njim iz gozdičev, katere so mohamedanci zažgali, so morali slednjič mesto predati.

Dne 20. septembra 1187 so se moslemini utaborili pred Jeruzalemom, ki so vanj pobegnili vsi tisti kristjani, ki so bili toliko srečni, da so ušli sovražnikom. Ubežnikov je bilo okrog 100.000, vendar je bilo med njimi le malo vojščakov. Navzlic temu so pod vodstvom hrabrega viteza Baliana odbili številne Saladinove naskoke. Ko so slednjič obleganci sklenili, da izroče mesto, so Baliana poslali k Saladinu, naj izprosi, da smejo kristjani oditi iz mesta. Saladin je to dovolil s pogojem, da mora plačati vsak moški deset zlatnikov, vsaka ženska pet in vsak otrok dva zletnika. Za reveže, ki jih je bilo 18.000 v mestu, je Balian iz svojega plačal 30.000 zlatnikov. S temi pogoji je odprl Jeruzalem dne 2. oktobra 1187 muslimanom svoja vrata. Tistega dne, ko so odšli kristjani iz mesta, se je Saladin usedel kraj ceste na prekrasen prestol, da bi videl spreved kristjanov. Plemenito se je vedel; priklonil se jim je in je številnim kristjanom spregledal odkupnino.

Tako se je končalo krščansko kraljestvo v Jeruzalemu. Odtlej ni bilo v Jeruzalemu — razen kratkega presledka — nikoli več krščanskih vladarjev. Naslov »kralj Jeruzalema« so do konca svetovne vojne imeli habsburški cesarji. Svetovna vojna je izbrisala še ta ostanek.

Zdaj je Sveta dežela spet vsa v nemirih. Ves svet poroča o nasprotovanju zoper razdelitev Palestine. Malo mest na svetu ima tako burno preteklost ko Jeruzalem.

viti lupus, ostane skrivnost. Nima nobene, ga neposrednega vpliva na bacile tuberkuloze, niti ne more preprečiti navadne jetike na pljučih.

»Britanski zdravniški obzornik« soglašajo s svojimi sodelavci v naziranju, da vsebuje calciferol močne snovi za zdravljenje celic, ki se pod njegovim vplivom pojačajo in razširijo ter same izvržejo obolela mesta na koži, ki jih je povzročil lupus.

To mnenje potrjuje tudi dejstvo, da se mnogo hitreje in lažje zacelijo rane pri plastičnih operacijah v onih slučajih lupusa, kjer se je bolnik že poprej zdravil s calciferolom.

slednik Boudwin I., je kraljestvo v 12. stoletju živelo v najlepšem razvoju in se je siljajno razcveto. Boudwinu I. je sledil njegov nečak Boudwin II., ki je utrdil moč države z mečem.

Ko je umrl Boudwin II. in mu je sledil njegov brat, so mohamedanci vnovič vdrli

V sveti deželi divjajo boji med Arabci in Judi. Slika kaže v bojih uničen auto.

rije in Egipta. Nato so prišla leta krvavih državljanskih bojev v mestu samem, dokler niso Jeruzalema zavzeli Rimljani. Ko je vladal Herod, se je Jeruzalem razcvetel in postal mogočen. Toda — iznova so ga zadale nesreče. Leta 70 po Kr. je rimski vojskovođa Tit, poznejši cesar, spremenil me-

VITAMIN

„D“ v boju proti kožni tuberkulozi

Rdečerjavi madeži, ki kazijo človeški obraz, niso vedno materina znamenja (Muttermale). Včasih so tudi pojavnost oblika tuberkuloznega bacila, ki ga imenujemo »Lupus vulgaris« ali kožno tuberkulozo. Ta kožna bolezen lahko vodi ob nepravilnem postopanju do strašnih posledic, tako da človeku odmro trepalnice, ustnice in celo nos.

Zdravniška veda je šele pred kratkim dosegla zadovoljive uspehe v zdravljenju kožne tuberkuloze. — Bolezen se pojavi najprej v obliki majnih prozornih ranic, ki pa niso boleče. Če ne pričnemo takoj s potrebnim zdravljenjem, se bolezen razširja tudi na druga mesta in sicer v obliki izpuščajev, majnih čirov itd.

Včasih se »lupus« na kakšnem delu obraza zaceli, a izbruhne zopet na drugem mestu. Na srečo pri tej bolezni nalezljivost ni tako velika. Čeprav umre mnogo bolnikov, katere je napadla ta bolezen, tudi za navadno jetiko, oboli pri drugih samo koža.

Še približno pred petdesetimi leti so imeli enoten način (metodo) zdravljenja in sicer so te bolezenske pojave na koži enostavno izžgali s kako jedko snovjo ali pa obolela mesta odstranili z operacijo. Prvi pravi napredek je obstajal v tem, da so uvedli obsevanje in rentgensko terapijo, toda postopek je bil dolgotrajen in ne vedno uspešen. Nov.

Nato so sledila odlična odkritja na tem polju, ki jih je dosegal profesor M. J. Charpy na univerzi mesta Nancy na Francoskem. V spoznanju, da gotovi sestavni deli kože pod vplivom svetlobe proizvajajo vitamin »D« in da vsebuje ribje olje (ki ga že dolgo uporabljajo pri gotovih pojavih tuberkuloze) takozvani »sončni vitamin«, je pričel leta 1940 dajati svojim bolnikom velike količine zdravila »Calciferol« (sintetični vitamin »D«.)

Ne glede na poizkuse francoskega zdravnika so se odločili britanski zdravniki dr. Geoffrey Barrow Dowling in William Prosser Thomas na dermatološkem oddelku bolnice Sv. Tomaža v Londonu, da poizkusijo s podobno metodo zdravljenja. Tudi oni so bili presenečeni nad uspehi. Do konca leta 1945 je bilo od 39 slučajev 18 ozdravljenih, devet jih je pokazalo naglo zdravljenje in le pet manjše zboljšanje. Pri nekaterih bolnikih, ki so bili navzoči pri zborovanju zdravnikov kraljevskega dermatološkega društva, sploh ni bilo mogoče ugotoviti kakšnih sledov lupusa.

V eni izmed zadnjih izdaj strokovnega lista »Britanski zdravniški obzornik« poročajo dr. Dowling, dr. Suzette Gauvain in dr. Donald Edward Macrae o zdravljenju v 44 slučajih.

Začetkom leta 1945 so zdravili s calciferolom 37 oseb, a le v sedmih slučajih ni bilo povoljnih uspehov. Tudi pri kostni jetiki je zdravljenje s calciferolom v 70 slučajih pokazalo vzpodbudljive uspehe.

Čeprav povzroča prekomerno uživanje calciferola včasih glavobol, zaprtje, žejo, utrujenost in je to zdravljenje najbolj uspešno v slučajih, kjer je potrebna le majhna količina tega zdravila, je ta metoda vendarle velikega pomena.

Na kakšen način zamore calciferol zdra-

V mestu, kjer delajo filme

Papir in celuloid sta podlaga kinematografske industrije Hollywooda. Če bi zmanjkalo pisanega materijala in filma, bi to carstvo, polno sijaja, izginito kot Atlantis.

Poklicni bralci z veliko izkušnostjo proučujejo knjige, rokopise, revije in časopise ter iščejo motivov in gesel, ki bi odgovarjali potrebam kinematografske industrije. Vso literarno proizvodnjo sveta proučujejo libretisti Hollywooda v izvornem jeziku. Vse filmske tvrdke vzdržujejo v Hollywoodu centralni urad ter v New Yorku in Londonu pomožne urade, nadaljnje agencije pa so ustanovili v vseh glavnih prestolnicah sveta. Postopek je vedno isti: pomožni uradi in agencije pošiljajo centralnemu uradu v Hollywoodu poročila v obliki izvlečkov.

Ta poročila nato natančno pregledajo in proučujejo iz vidika njihove prikladnosti za razne filmske umetnike, njihove obširnosti in tesnosti v pogledu obravnavanja predmeta itd. Kinematografska tvrdka prouči vsako leto okoli 20 tisoč motivov in predmetov, iz katerega številna pa izbere za svojo proizvodnjo od 20 do 50.

Filmske tvrdke imajo razven velikega števila bralcev nameščenih tudi določeno število izkušenih pisateljev, katerih naloga je iznajti in izdelati nove zgodbe, pri čemur pa morajo vedno upoštevati omejitve, ki jih nalaga cenzura, možnost političnih in verskih odmevov in druge činitelje.

Vsaka važnejša filmska tvrdka razpolaga z določenim številom »zvezd«, ki so vezane s pogodbo na tvrdko, in pisec filmskega motiva mora računati z njihovimi posebnostmi, z njihovimi lastnostmi, sposobnostmi in omejitvami.

Odkar je kinematografija postala indu-

strija, so razne tvrdke vedno skušale utrditi svojo gospodarsko pozicijo s tem, da so vzgojile slovite umetnike in jih namestile z dolgoročnimi pogodbami.

Vse tvrdke se zavedajo, da zahtevajo določeni obravnavani predmeti umetnike s posebnimi lastnostmi, če naj kak film dobro uspe. Ako nima kaka tvrdka v posebnih primerih na razpolago za dotično vlogo primerne umetnika, si ga lahko izposodi proti plačilu v denarju ali proti zamenjavi z drugim umetnikom od druge tvrdke.

Le redkokdaj pride kak umetnik nenadno do filmske slave, kajti občinstvo zelo redko kdaj samo odkrije umetnika, ki je do takrat še bil neznan. Naravno je, da pomagajo filmske tvrdke umetniku do slave s skrbno pripravljeno propagando.

S to propagando začnejo, ko odkrijejo razni pomočniki umetnika, katerega dosežanje skromne vloge v filmu odkriva njegov talent. Nato izberejo predmet in vlogo, v kateri igralec lahko pokaže svoje posebne zmožnosti. Začne se nato z obširno reklamno propagando, ki se vrši včasih več kot eno leto prej, predno se kak film razdeli.

Nato nastane vprašanje: ali bo uspelo novemu zvezdniku obdržati svoj sijaj, ali pa bo zopet v kratkem zatemnel? Na to vprašanje je težko odgovoriti.

Kot je že marsikdo pripomnil, je kinematografska industrija edina industrija sveta, ki ne more računati z neko določeno gotovostjo s tem, kar ima. Umetnik, ki se umakne iz filma ali ki izgubi svoj talent, pomeni veliko ali malo izgubo za svojo filmsko tvrdko.

Umetnik je posebej cenjen kapital filmskega carstva in iz tega se lahko vidi, kako bežno in minljivo je carstvo Hollywooda.

Najbližji сосед Zemlji je izmed nebesnih teles Luna ali Mesec. Od nas je oddaljen 384.000 km, kar se nam, ki smo vajeni računati z milijoni, ne zdi posebno veliko. Če bi se vozili z vlakom, ki vozi s hitrostjo kot n. pr. vlak od Celovca do Beljaka, bi se peljali samo eno leto in štiri mesece. Mnogo prej bi prišli z najnovejšimi modernimi opremljenimi letali, če prej pa z raketami.

Daljava do Meseca torej ni tako velika zapreka. Ko drugih ne bi bilo, bi imele prav gotovo že vse večje evropske države svoje kolonije tam. Toda mesec je še nedosegljiv. Nekateri učenjaki sicer trdijo, da bo mogoče že v najkrajšem času priti tja gori, ker je znanje o radijskih raketah že zelo veliko, a tako hitro menda le ne bo šlo. Vozilo bi moralo leteti namreč s hitrostjo 40.000 kilometrov na uro vsaj toliko časa, dokler ne bi prišlo iz območja zemlje.

Taka hitrost je potrebna zato, da pride vozilo iz območja zemeljske privlačnosti, sicer bi se mu zgodilo tako kakor kamnu, ki ga vržeš v zrak in pade zopet na tla. Polet na Mesec je zaenkrat še nemogoč, ker nimamo nobenega vozila, ki bi vozilo s takšno hitrostjo.

Precej pa nam je Mesec znan iz opazovanja. V nekaterih zvezdarnah imajo ogromne daljnoglede, s katerimi lahko opazijo vsako posebnost na njem. Opazili bi lahko mesta, vasi in celo posamezne hiše, a takih zanimivosti na luni ni. Daljnogled nam kaže tamkajšnje pokrajine kolikor mogoče natančno; a Mesec vidimo vedno samo z ene strani, kajti nam kaže vedno isto polovico.

Meseca ne pokriva na nobenem koncu niti najmanjša meglica ali oblaček. Iz tega sklepamo z gotovostjo, da na njem ni ozračja. To potrjujejo tudi hitri in nenadni prehodi iz dneva v noč brez zarje in brez mrčinja. Počasne prehode, kot jih poznamo na zemlji, povzročajo ravno ozračje, v katerem se sončna svetloba razbije in razliže. Iz istega razloga je na zemlji tudi v senci gorá precej svetlobe, dočim so na Mesecu sence planin popolnoma črne in ostre.

Iz tega torej že sklepamo, da na Mesecu tudi življenja ni. Že v redkejšem zraku v višini 8800 m, kolikor je visoko Himalajsko pogorje, človeka duši, kaj šele v brez-zračnem prostoru.

Ker zraka ni, tudi vode ne more biti; če bi bila, bi takoj izpuhtela. Zato si oglejmo tale fizični pojav, da bomo lažje razumeli.

Znano je, da zavre voda pri 100° C. To pa drži samo v nižini, na gorah pa vode mnogo prej zavre. Kaj je temu vzrok? Vzrok je v tem, da je v višini zrak redkejši, zato pa tudi ne pritiska s tako silo na zemljo kot v nižini.

Zamislimo si, da stoji pred nami lonec vode, pod njim pa gori ogenj. V vodi je pravi vrvež, silno majhni vodni delci ali molekule se podijo sem ter tja po posodi. Ko voda zavre, je to vrvenje tako močno, da se gladina vode ne more več upirati, zato začne voda izparivati.

Zakaj pa niso molekule že prej prodrle površine vode? Zato, ker je bil nad površjem zračni pritisk, ki je silno močan. Ta je zadrževal, da niso vodni delci takoj prodrli površine. In ta zračni pritisk pa je v nižini močnejši kot v višini, oziroma bolj rečeno, gostejši zrak v nižini ima večji pritisk kakor redkejši v višini. Če pa zraka sploh ne bi bilo, bi voda takoj zavrela in izparela.

Prav to bi se zgodilo na Mesecu, kjer zraka sploh ni. Brez vode pa zopet ni življenja.

Oglejmo si še drug pojav, ki onemogoča življenje na Mesecu. Ker to nebesno telo nima zračnega ogrinjala, je izpostavljen ves dan silno vročemu soncu. In dan traja na mesecu štirinajst dni. Za dolgim dnevom pride prav tako dolga noč. Vsa v dnevu nabrana vročina se takoj izgubi v medzvezdni prostor, ker ni zračnega ogrinjala, ki bi to toploto zadržalo. Zato vlada ponoči silen mraz.

Lahko bi torej rekli, da na Mesecu ni življenja, ker ni nobenega faktorja, ki bi življenje omogočal. Toda pogledjmo še nek drug pojav:

Ko se začne na Mesecu dan, začenjajo temni madeži na dnu nekih votlin (ki izgledajo tako, kot žrela ugaslih ognjenikov), spreminjati barvo; včasih postanejo zelenkasti. Iz tega sklepajo zvezdoslovci, da je na Mesecu vendarle nekaj življenja. V teh votlinah je najbrže še nekaj razredčenega zraka, toliko, da uspeva še kak lišaj, ki dobro prenaša sušo. In ti lišaji najbrže spreminjajo barvo.

Iz vsega tega, kar smo povedali, sklepamo: če je na Mesecu kako življenje, je silno skromno.

Za naše gospodarje!

Krompir ali repica

(NEKAJ NAVODIL O RAVNANJU IN SAJENJU)

Ni skoraj kmetijske rastline, ki bi bila tako velikega pomena, kot je krompir. Saj je krompir temelj naše prehrane zlasti v današnjih časih. Odkar je pred približno 200 leti prišel krompir v Evropo, ni bilo več tako izrazite lakote kot v prejšnjih letih.

POMEN KROMPIRJA

Krompir ni le velikega pomena za prehrano, izrednega pomena je tudi za krmo svinj. Saj si pitanje svinj brez krompirja komaj moremo zamisliti. V bodoče pa bo gotovo narasla važnost krompirja tudi kot krma za govejo živino.

V rednih razmerah ima krompir tudi veliko važnost kot surovina, iz katere pridobivajo alkohol, škrob, krompirjev sladkor, razne pudingove praške in še celo vrsto raznih drugih izdelkov.

V zadnjih letih so začeli uporabljati krompirjevo zel za izdelavo papirja.

Četudi danes cenimo krompir, pač zaradi izrednih razmer, predvsem kot ljudsko hrano, bo gotovo kmalu spet prišel čas, ko bo krompir izredno važen za industrijo. Zato je tudi gotovo, da se pridelava krompirja v bodoče ne bo zmanjšala, ampak bolj gotovo še razširila.

Krompir tudi izboljšuje zemljo in daje na enem hektarju površine več pridelkov in več čistega dohodka kot pa na pr. žito. Razen tega je tehnika obdelovanja krompirjevih nasadov že toliko napredovala, da je pri tem potrebnega čim manj dragocenejšega ročnega dela.

V KAKŠNO ZEMLJO?

Krompir posebno dobro uspeva na lahki zemlji in ne prenaša preveč vlažnega podnebja. V takih ugodnih razmerah daje krompir tudi največje pridelke in ga najmanj napadajo razne bolezni.

Toda tudi na težki zemlji daje krompir še dobre pridelke, le vedno je treba pri tem misliti na to, da zahteva krompir rahlo, g o d n o zemljo. Zato je treba težko zemljo, ako hočemo v njo saditi krompir, v jeseni globoko preorati in jo pustiti ležati v surovi brazdi. V vigredi nato tako njivo povlečemo in plitvo preorjemo. Rahlo zemljo tudi v vigredi še lahko preorjemo in istočasno pognojimo z dobro vlečanim gnojem.

Krompir sadimo lahko za vsakim sedežem, tudi uspevajo za njim dobro vsi sadeži in to tem bolj, čim manj zapleveljena je bila krompirjeva njiva.

IN SEME?

Vsak kmetovalec bi moral vedeti, da pri istem delu zelo znatno vpliva na množino pridelka dobro seme, prava sorta in primerno gnojenje.

Še danes dobimo kmete, ki sadijo isto seme osem, deset in tudi še več let, ko je vendar jasno, da bi bil pridelek za 50% in tudi za 100% večji, če bi menjali seme vsako tretje ali četrto leto. Danes se pač nobeden kmet ne more izgovarjati, da ne more dobiti dobrega semenskega krompirja, le malo skrbi in časa si je treba vzeti za to.

GNOJENJE

Krompir more dati velike pridelke samo takrat, ako je v zemlji zadosti hranilnih snovi. Podlago temu daje seveda dobro vlečano hlevski gnoj. Ta po mora dobiti dopolnilo v raznih vrstah umetnih gnojil.

V vigredi trosimo na še ne povlečeno njivo mešanico okrog 300 kg Tomasove moke ali superfosfata in okrog 200 kg kalijeve soli na en hektar in nato njivo pobranamo. Kalijevo gnojilo moremo trositi tudi še pozneje, ko krompir okopavamo. Na to moramo misliti zlasti letos, ker je za enkrat kalijevo gnojilo težko dobiti, bodo pa mogoče še pravočasno tekom meseca maja prispela iz Amerike. Neposredno pred sajenjem krompirja trosimo še okrog 150 kilogramov apnenooamonijevga solitra na 1 ha površine. Tudi del tega gnojila moremo trositi, ko je krompir že iz zemlje.

KDAJ SADITI?

Najugodnejši čas za sajenje krompirja tudi na težki zemlji je od srede meseca aprila pa skoraj do konca maja. Da se namreč krompir hitro in dobro ter enakomerno razvija, potrebuje primerno toploto v zemlji in ta je od 8 do 10° C. Že star kmečki pregovor pravi: »Če me sadiš v marcu, se ti smejim (ker delaš neumnost); če me sadiš v aprilu, pridem, kadar hočem; če me sadiš v maju, pridem takoj.« — Če sadimo bolj pozno, se tako izognemo tudi vsem nevarnostim pozne slane.

Za seme so najboljši mali, zdravi, celi gomolji. Da zmanjšamo nevarnost okuženja z raznimi glivičnimi boleznimi, je vedno bolj priporočljivo saditi cele, nerazrezane gomolje. Pri nas večinoma še režejo za seme veli-

ke gomolje, to pa povzročajo večkrat, da se seme (del gomolja) posuši in ne kali, da nadalje seme zgine in nastanejo tako v vrsti praznine. Ako že hočemo rezati gomolje za seme, jih režemo po dolžini in nekaj dni pred sajenjem, nato pa seme spravimo v suhem hladnem prostoru, da se narazana površina prevleče s skorjo. Moremo tudi rezati gomolje na njivi in jih nato takoj sadimo.

KAKO SADITI?

Sadimo v ravnih vrstah in v vrsti v enaki razdalji gomolj od gomolja. To je mogoče tudi tam, kjer sadimo krompir pod motiko. Imeti pa moramo zato seveda posebno pripravo, s katero potegnemo na njivi ravne črte. Razdalja med vrstami naj bo 60 centimetrov, med gomolji v vrstah pa 30 centimetrov.

Sadimo tako, da pride gomolj vedno v r a h l o zemljo. Zato ne polagamo gomoljev, ako sadimo v brazdo za plugom, na dno brazde, torej na trdo zemljo, ampak na stran brazde, v rahlo zemljo. Na rahli zemlji naj pride gomolj približno 10 do 20 centimetrov, na težki zemlji pa 5—7 cm globoko v zemljo. Zaradi lažjega poznejšega obdelovanja krompirišča je važno, da sadimo gomolje na isti njivi čim bolj enakomerno, vse v isti globini.

KO KROMPIR VZKALI IN RASTE

Koristno je, ako njivo z rahlo zemljo po sajenju krompirja prevlečemo z valjem. Nato pa je najvažnejše pravočasno začeti z zatiranjem plevela. Zato je najbolje, ako njivo 8 do 10 dni po sajenju krompirja pobranamo. Zato so dobre vse kratkozobe brane, ali pa obrnemo navadno njivsko ali travniško brano narobe in z njo njivo prevlečemo. S tem uničimo mnogo plevela in zemlja ostane rahla. Škoda, ki jo napravimo, ako z brananjem izrujemo tu in tam kako krompirjevo rastlino, je manjša kot pa je korist brananja.

Ko se prikažejo krompirjevi vršički iz zemlje, je treba njivo plitvo okopati z motiko ali še boljše z okopalnikom. Kmalu na-

to pa njivo ponovno pobranamo, seveda v smeri vrst, in brana je sedaj pravilno obrnjena (z zobci v zemljo). Krompirjevi grmušlji so sedaj že 10—15 cm visoki. Branamo lahko ob vsakem času, vendar le na suhi njivi, ne takrat, ko krompir ravno po-ganja in ne pozneje, ko so rastline že 20 centimetrov visoke.

Dvakrat pobranano je boljše, bolj učinkovito, hitreje in ceneje kot pa enkrat z roko okopano!

Končno krompir še osipamo. To delo mora biti izvršeno pravočasno, ne prepozno, ko začnejo grmušlji že pokrivati zemljo.

Vsa ta posamezna dela opravimo v razdobjih 8 do 10 dni. Marsikdo bo seveda z nezaupanjem bral o brananju mladih krompirišč, toda vse to je preizkušeno, gotovo koristno in zelo olajša delo pri zatiranju plevela.

Nato večkrat pregledamo krompirišče in

bolne ter zaostale grmušlje pri tem odstranimo, ker ne bi dali sadu, so pa stalna nevarnost, da okužijo še zdrave sosedne rastline. To delo je zlasti važno na njivah in onih delih njiv, kjer hočemo pridelati seme za prihodnje leto. Saj je zdravo seme poleg dobre sorte glavni predpogoj dobrih pridelkov krompirja.

Pri takih pregledih krompirišč tudi odstranimo posamezne visoko narasle plevelne rastline, da ne zasejejo semena in zaplevelijo njive. Pri takih pregledih tudi opazujemo, če se ni mogoče kje pojavil krompirjev hrošč.

Dobri krompirjevi pridelki so pravi blagoslov za vsako kmečko gospodarstvo in jeseni največje veselje in plačilo za delo in skrb. Ta blagoslov, to veselje in to plačilo pa si moramo pripraviti sedaj, v mesecu maju in juniju.

Zakaj svet gladuje?

Pred približno tristo leti, torej okrog leta 1640, je živel na svetu okrog 400 milijonov ljudi. To število je naraslo do danes na približno dve milijardi ljudi. Nasprotno od stalnega zviševanja števila prebivalstva pa se je v zadnjih letih vedno bolj zmanjševala površina obdelane zemeljske površine. Kot posledice tega so se morali seveda nujno pojaviti težkoče v prehrani.

Strokovnjaki cenijo, da danes na svetu ni več kot 1,6 milijarde hektarjev njivske površine. Na vsakega prebivalca pride torej manj kot 0,8 ha obdelane površine. Računa pa se, da bi bilo pri sedanjem načinu obdelovanja zemlje potrebno vsaj 1 ha obdelane površine za zadostno prehrano vsakega prebivalca na zemlji.

Pri tem pa število prebivalstva še vedno narašča in strokovnjaki računajo — ako vzamejo za podlago današnje naraščanje prebivalstva —, da bo prebivalstvo naraslo še malo preko števila 3 milijard. Nato pa število prebivalstva ne bo več naraščalo, če se seveda ne bodo razmere bistveno spremenile. Da se bo moglo preživeti vse prebivalstvo, je zato nujno najprej pridobiti novo plodno zemljo, razen tega pa je treba povečati pridelke na sedanjih njivski površini.

Pri društvu narodov je organizacija za prehrano in kmetijstvo (FAO). Ta organi-

zacija, pri kateri je včlanjenih 55 držav, pri kateri pa Sovjetska zveza ne sodeluje, imalnalo najboljše živiljensko raven (standard) vsega prebivalstva na svetu in poizkuša zato povečati tudi pridelke kmetijstva na celem svetu.

Temelj zboljšanja prehrane pa ni samo v povečani proizvodnji krušnega žita, ampak tudi v povečani proizvodnji drugih najvažnejših vrst hrane.

Tako poizkušajo angleške oblasti v vzdolžnih predelih Afrike predvsem zvišati pridelovanje zemeljskih oreh, ki so ena glavnih surovin za pridobivanje jedilnega olja.

Tudi francoske oblasti poizkušajo, kako bi izboljšale čimprej danes še zelo zaostalo obdelovanje zemlje v deželah Afrike, ki so v francoski posesti.

Poleg tega imenovana organizacija pri Združenih narodih z raznimi poizkusi križanja pri koruzi poizkuša doseči večje pridelke koruze; nadalje podpira ta organizacija tudi ustanovitve postaj za umetno oplojevanje plemenskih živali ter končno podpira zavode za izdelovanje raznih cepiv in serumov.

V Baguiu na Filipinih je ta organizacija privedla tečaj za pridelovanje riža in za ribarstvo, da bi pomagala s tem izboljšati prehrano prebivalstva v Aziji in na Daljnem Vzhodu.

Dne 19. aprila se je pričela konferenca v Terezopolisu v bližini Rio de Janeiro, kjer bodo proučevali vprašanje gozdarstva in preskrbe z gozdnimi proizvodi v deželah latinske Amerike. Namen te konference je ugotoviti, kako izkoristiti gozdne zaklade v dosedaj še skoraj nedostopnih in zato popolnoma neizrabljenih gozdovih Južne Amerike.

VAŽNO!

Pocenitev umetnih gnojil

Deželna vlada je dala za pocenitev umetnih gnojil na razpolago znesek 500.000 šilingov.

S tem zneskom bo omogočeno znižati ceno apnenooamonijevga solitra na 40 šilingov in superfosfata na 20 šilingov za 100 kilogramov. Za kalijevo gnojilo, ki jih pa tako skoraj ni mogoče dobiti, to znižanje cene ne velja.

Kmetovalci morejo dobiti po tej ceni za vsak hektar njivske površine po 50 kg vsakega od obeh omenjenih gnojil, toda posamezni kmetovalec more dobiti največ 500 kilogramov apnenooamonijevga dušika in največ 300 kg superfosfata.

Kmetovalci, ki imajo manj kot en hektar njivske površine, morejo dobiti po tej znižani ceni po 50 kg od vsakega umetnega gnojila.

Običinski uradi bodo dostavili pristojni skladiščni zadrugi seznam vseh upravičencev za umetna gnojila s točno navedbo, koliko njivske površine ima vsak kmetovalec.

Umetna gnojila je po tej znižani ceni mogoče dobiti takoj, treba pa je skladiščni zadrugi najkasneje do 10. maja sporočiti, ali namerava umetno gnojilo vzeti. Kdor do 10. maja umetnega gnojila ne vzame in tudi zadrugi ne sporoči, da bo umetno gnojilo vzel, izgubi pravico na nakup umetnih gnojil po znižani ceni.

Opozarjamo vse kmetovalce na gornjo ugodnost nakupa umetnih gnojil in priporočamo, naj nikdo ne opusti te ugodne prilike.

Umetna gnojila se po gornji ceni gotovo izplačajo in jih je še vedno čas trošiti, ker jih dajemo tudi lahko kot naglavno gnojilo. Le na ozimna žita bo letos že prepozno trositi umetna gnojila, ni pa še prepozno za okopavine kakor peso, repico, koruzo, mi prepozno za zelenjavo in za vrtove in ni prepozno za travnike.

Delavec v USA in delavec v Sovjetski zvezi

»Vsak berač svojo malho hvali,« pravi že star pregovor. Vedno je bilo tako, da je vsaka država hvalila pred vsem svojo ureditev, še posebej pa je danes tako, da vsak sistem sebe postavlja nad vse. Zato more pri tem hvalisanju enega in drugega sistema, ki danes obvladata svet, navaden zemljan le težko dobiti pravo sliko, kako je prav zaprav življenje v enem in kakšno pod drugim sistemom.

Večinoma primerjajo oba sistema, ki danes vladata v Združenih ameriških državah in pa v Sovjetski zvezi, tako, da primerjajo višino delavskih plač. Vendar pa je izredno težko primerjati samo številčno rubelj z dolarjem.

Sovjetski zvezi, da more s tem zaslužkom kupiti določeno količino živil.

Tovarniški delavec zasluži danes povprečno na uro v Sovjetski zvezi 4 rublja in 41 kopejk, v Združenih državah pa 1 dolar in 24 centov.

Za primerjavo vzamemo cene, kakor so danes v trgovinah v Združenih državah in kakor so na drugi strani uradno določene v Sovjetski zvezi. Seveda je razlika že v tem, da v Sovjetski zvezi ne more iti delavec enostavno v trgovino in tam kupiti toliko in toliko takega in onega blaga po uradnih cenah. To blago dobi po uradnih cenah le na nakaznico, ali pa le v določeni količini. Povprečni državljan pa mora kupiti po znatno višji ceni. Razen tega je tudi kakovost blaga v primeri z blagom v Združenih državah mnogo slabša. Zato je življenjski standard sovjetskega delavca v resnici še mnogo nižji kot pa to kaže preglednica.

Ako to preglednico pregledamo in primerjamo številke, ni treba prav nobene propagande, da razumemo delavca iz Združenih držav, ki si prav nič ne želi »delavskega« režima in sistema, ki velja v Sovjetski zvezi, ampak želi še naprej živeti pod »kapitalističnim« režimom, ki velja v Združenih državah.

Gotovo je, da je Sovjetski zvezi prizadejala svetovna vojna velikansko vojno škodo, ki jo ni mogoče kar na enkrat popraviti. Amerika pa po vojni ni bila prizadeta. Gotovo je tudi, da mora delavec v Sovjetski zvezi živeti slabše, ker petletni »plan« predvideva velike investicije v strojih, šele nato pridejo na vrsto dnevne življenjske potrebe.

Toda velike investicije, mogoče še večje kot v Sovjetski zvezi, so tudi v Združenih državah, pa zato ni bilo treba delavcu delati po nižji plači in preko delavnega česa.

Na manjše plače in na večjo potrebo dela za določeno količino živil ali za en par čevljev vpliva gotovo sistem sam, ki je okoren, birokratski, počasen in ga je treba na vse strani stalno kontrolirati, pa je še korupcija neizogibna.

Toda tako je vsako totalitarno državno gospodarstvo, ni treba hoditi niti v Sovjetsko zvezo oziroma v države, ki ta sistem prevzemajo. Zgled imamo pri nas v polpreteklem času, ko je vladal neomejeno in nekontrolirano v naših krajih rjavi fašizem.

Vrsta blaga	Sovjetska zveza		Združene države		Količina, ki jo lahko kupimo z eno dolarjem v Sovjetski zvezi
	ur. min	Pov. cena v delovnih urah	ur. min	Pov. cena v delovnih urah	
Rženi kruh 1 kg	1	8	—	—	—
Pšenični kruh 1 kg	2	34	—	15	10
Popolnoma beli kruh 1 kg	—	—	—	17	—
Sladko v kockah 1 kg	5	39	—	13	25
Telečje meso 1 kg	11	34	1	17	9
Masto 1 kg	23	34	1	47	13
Jedilno olje 1 l	10	7	—	41	15
Ribe 1 kg	4	22	1	21	3
Mleko 1 l	1	8	—	9	8
Jajca (12 komadov)	4	57	—	39	8
Čaj 1 kg	24	10	1	27	16
Kava 1 kg	31	3	—	50	36
Pivo 1 steklenica	2	51	—	7	24
Vodka oz. Whisky 1 l	41	58	2	47	15
Vzgalice 1 škatljica	—	5	—	14	20
Poaletno milo 1 kos	1	39	—	6	16
Cigarete 20 konadov	2	4	—	9	14
Ženska obleka (bombadž)	31	51	2	22	14
„ „ (volna)	252	—	12	54	19
Moška obleka (polvolna)	178	—	28	4	6
Čevlji (moški)	104	30	7	15	15
„ (ženski)	107	30	5	32	19

Zato je bolj pravilna in bolj točna ona primerjava, ki pove, kaj more delavec za ta rubelj oziroma za ta dolar kupiti.

Najbolj točna pa bo gotovo ona primerjava, ki pove, koliko časa mora delavec delati v Združenih državah in koliko časa v

Izpod domače lipe

ZIHPOLJE

Cenjeni bralci »Koroške kronike« se bodo gotovo začudeno zavzeli: »Izpod domače lipe«, pa Žihpolje! In vendar!

Da ne boste mislili, da je slovenska beseda in pesem na Žihpolju že zamrla, vas v duhu povabimo pod »domačo lipo«, ki na Žihpolju še vedno zeleni in cveti, kakor nekaj našim prednikom.

Kakor drugod, je tudi pri nas v zimskem času potekalo življenje mirno, spremljano z obilnejšim (zimskim) počitkom. Ob dolgih zimskih večerih nam je mineval čas pri topli krušni peči z domačim kramljanjem ter s pridnim prebiranjem »Koroške kronike«. Čim pa je nastopila pomlad, so zaživel tudi Žihpoljčani, kar je posebno opaziti med kandidati za zakonski stan. Med drugimi si je zakonsko življenje izvolila tudi Ana Ogris, podomače »Ilčeva Nani« iz Polčje vasi. Za spremljevalca v skupnem življenju, si je izbrala, po značaju zelo umirjenega, po vojnem ujetništvu pa tudi težko preizkušenega ženina Egidija Lučovnik.

Ilčeva Nani je bila nevesta, kakor jih je zelo malo v današnjem času. Kot zaročenka je ostala zvesta svojemu izvoljenemu ves čas njegovega ujetništva vse dotlej, ko sta si pred oltarjem podala prstana v znamenje medsebojne, dosmrtno zvestobe. Razumljivo! Saj Nani izhaja iz daleč okolici poznane, narodno zavedne in zato tudi globoko verne Ilčeve hiše!

S ponosom in s hvaležnostjo pripominjamo, da je bila nevesta tudi vneta in požrtvovalna cerkvena pevka. Kolikokrat je sama žrtvovala pot, čas, telesno utrujenost, a s svojo duševno, deklisno vedrino je znala pridobiti še druge pevce, da so prišli skupno z njo k pevskim vajam. Upamo, da bo Nani ostala, v kolikor ji bo seveda dopuštal zakonski stan, še zanaprej zvesta cerkvenemu zboru; da je mož ne bo oviral, marveč še vzpodbujal in v nemal k cerkvenemu petju.

Naj nam bo tudi ob tej priliki dovoljeno javnosti sporočiti lepo, vsega priznanja vredno plat Ilčeve hiše. Njena domačnost, gostoljubnost je tako vsem znana; toda manj znano je ljudem, koliko dobrega ta izkazala, koliko kosov kruha je odrezala ta hiša ves čas, zlasti še med vojno. Pregovor: »Kadar daje desnica, naj ne ve tvoja levica«, se dobesedno uresničuje v tej hiši. Koliko ljudi je bilo deležnih dejanske ljubezni do bližnjega po tej res krščanski družini, ve le Bog. Pač — delno tudi različni obdarovanci, reveži, vojaki, izseljenci in to tudi ne oziraje se na narodnost.

Poročno slavje je bilo na nevestinem domu, kjer so za dober tek marljivo skrbele skrbne kuharice, za dobro kapljico po ustreljivosti in dobrosrčnosti znani sosed, za dobro voljo cerkveni pevci, za dobro prebavo pa navdušeni plesalci ob poskočnih zvoških vaške harmonike.

Za poročno slovesnost in svatbo smo se tudi seveda skrbno pripravili. Cerkevni

pevci s pesmimi za poročno mašo, kakor tudi s slovenskimi narodnimi pesmimi ter zdravicami, s katerimi so svatovsko razpoloženje vse pohvale vredno dvigali in poživljali. Pa tudi Dolčja vas sama je bila kar po koncu. Pridna dekleta so spletla vence. Gospodarji so pripravili vozove, jih bogato okrasili. Vse je bilo kar najbolj »židane volje« in slovesno razpoloženo, tako da so še konji bili nekam ponosni, ko so vozili vesele svate z belo nevesto. Skratka: ker je bila prava domača »ohceta«, je bilo res »lušno!« Želimo si še več takih svatb, samo poleg iskrene zahvale bi se drznili poprositi nevestino sestro, naj z omožitvijo še malo počaka, da se ne bodo shrambe spraznile in da tudi sicer pridemo malo do sape.

Pa kakor nikjer ni neskajenega veselja, tako tudi v Ilčevi družini. Nevestinega mlajšega brata, Hanzija, še namreč vedno pogrešamo. Težko pričakujejo njegov povratak domači, pogrešajo ga zelo cerkveni pevci, pa tudi vsa žihpoljska fara, saj je bil res »fant od fare« ter splošno priljubljen. Mladoporočencema želimo mnogo zadovoljnih in srečnih dni ter obilo sreče in božjega blagoslova.

ŠMARJETA V ROŽU

Odkar smo pokopali dec. p. l. Mlinarjevega očeta na Kočuhu, nam je Bog prizanašal z obiski smrti cele tri mesece. Tem žalostneje pa se je oglasil zvonček v slovo Vinku Veračnik, ki se je smrtno ponorečil ob vožnji hlovov iz strmega Zavrha. Po 20 mesečnem skupnem življenju je jokala mlada vdova ob zgodnjem grobu skrbnega moža; doma pa čaka sinček zastoj, da se vrne oče. Pripravljali je družini nov dom, a Bog mu je prihranil delo in skrb ter ga poklical v večni dom. — 10 dni pozneje je Bog poklical v večnost staro Irhovo mater Magdaleno Wernig iz Kočuhe v 83. letu njene starosti. Bila je doma iz Slov. Plajberka, odkoder so prihitali sorodniki, da spremijo rajno na zadnji poti. — In zopet 10 dni in smrt je rešila Piselčovo Marijo Varh, por. Peter, večletnega mučeništva pljučne tuberkuloze, katere kal je prinesla iz prestalega življenja v zloglasnih taboriščih Auschwitz in Ravensbrück, kjer je stalno gledala smrti v oči in že stala v vrsti žrtv za »Gaskammer«. V 35. letu ji je Vstali odzvel križ trpljenja in jo poklical k sebi v večno življenje. Ob svoji materi, katero smo pokopali pred 4 meseci, počiva v domači zemlji, kamor se je vrnila iz grozne tujine. — 9. t. m. nas je nepričakovano zapustila 77-letna Permanova Mica, Marija Scheinig. Podlegla je pljučnici in srčni hibi. — In zopet je segla smrt v faro in poklicala nam znanega Čebrovega Antona Korenjak pred večnega Boga po plačilo za svoja dobra dela, opravljena z vernim srcem in dobrim namenom »Vse v večjo čast božjo«. Bil je dolgoletni farni cerkveni ključar in se z vneto zavzetostjo za korist farne cerkve; domačijo pa, katero je zapustil svojim nečakom (saj se je odpovedal svoji družini), je vodil v strahu božjem in želel je, da bi ta

duh vere in delavnosti ostal v nji. V velikem številu smo ga spremili 22. t. m. k zadnjem počitku. Domači moški zbor mu je zapel v slovo žalostno na domu in ob grobu.

Naj vsi v miru počivajo! Ostalim izreka: mo iskreno sožalje!

PLIBERK

23. IV. sta obhajala jubilej srebrne poroke Ridl Jože in Marija, p. d. Šmonovi oče in mati iz Nončevasi na prav poseben način, ki more biti za zgled tudi drugim, kako je mogoče take in podobne družinske praznike združiti s cerkveno slovesnostjo. V fari smo imeli v zadnjih dveh letih že večkrat nočno češčenje sv. Rešnjega Telesa, po navadi v farni cerkvi, a tudi že na podružnicah v Dobu, Šmarjeti in St. Jurju. Za svojo 25 letnico poroke pa so Šmonovi starši uredili vse potrebno, da se je bilo v noči od 22. na 23. IV. nočno češčenje v prijazni cerkvi Matere božje v Nonči vasi, kjer so Šmonovi oče ključar in mežnar obnem.

Na ta način sta slavljenca najlepše obhajala 25letnico svoje poroke. Sama sta tudi pridno vabila ljudi iz okoliških vasi k češčenju in je bila udeležba res častna. Tudi otroci so se svoje molitvene ure udeležili v lepem številu. Še posebej so povzdignili slovesnost češčenja Vidrinci in Dobljani, ki so lepo ubrano peli evharistične in Marijine pesmi pri svojih molitvenih urah, kakor tudi pri sv. mašah. Najbolj goreča sta bila pač slavljenca sama, ki sta celo noč prečula v molitvi. »Če sem zmoget pred 25 leti ob poroki celo noč prečuti, jo bom zmo-

KONCERT SLOVENSKE PESMI

40. OBLETNICA SPZ

V soboto popoldne je bila v celovškem gledališču slovesna proslava 40. obletnice obstoja Slovenske prosvetne zveze — dolgoletne osrednje kulturne organizacije koroških Slovencev. Proslavi so prisostvovali tudi zastopniki Jugoslavije in Sovjetske zveze, zastopniki avstrijske komunistične partije in zastopstva slovenskih organizacij, ki priznavajo OF kot središčno politično organizacijo koroških Slovencev. Presenetilo je, da pri proslavi ni bila navzoča koroška duhovščina, ki je skozi vsa leta vodila prosvetno delo koroških Slovencev. Obiskovalci so pogrešali tudi dolgoletnega predsednika SPZ profesorja dr. Tischlerja in še več drugih odličnih sodelavcev iz preteklega doba.

Za začetek proslave so združeni pevski zbori zapeli pesmi: »Slava Slovincem« in »Nmau čriez izaro«, ki sta prav lepo izzveneli. Zbor je vodil g. Zdravko Hartman.

Po recitaciji Župančičeve »Kovaške« je sledil slavnostni govor urednika »Slovenskega vestnika«, g. dr. Francija Zwittera, ki je podal v kratkih obrisih zgodovino SPZ in poudaril, da so pri kulturnem delu tudi po štiridesetih letih obstoja Prosvetne zveze ostale iste težave.

Nato se je pričelo tekmovanje posame-

gel tudi danes«, je rekel slavljenec zvečer in je besedo držal.

Oba se še spominjata besed, ki jih je govorila neka deklica slavljenki ob poroki: »Ko se spremenil bo poročni venec v trnjeven venec, spomni se Marije!« In res ni manjkalo trnja v zakonu, kot ga ne manjka nobeni družini. Oba pa sta iskala in našla moč v veri in pri Mariji. Večkrat v tednu je sv. maša v Nonči vasi in skoro gotovo so tedaj v cerkvi trije iz družine: oče, mati in sin ministrant. Kmetija je velika in vendar jih to ne ovira, da ne bi prišli zjutraj k sv. maši, ki se daruje na oltarju pod veliko podobno slavne nonške Matere božje. Najhujši udarec za družino je bila vest, da je padel med vojno najstarejši sin Jozej. Ta trn najbolj peče in boli in se rana še ni zacelila, a zdravilo bosta našla pri Mariji, ki je tolažnica v žalosti.

Vsi znanci slavljenca čestitamo in želimo, da ju Bog ohrani še dolgo zdrava in zadovoljna. Evharistični Zveličar, ki sta mu ob svojem jubileju izkazala toliko časti, naj ju spremlja s svojim blagoslovom v družini.

Sori Marjana iz Drevešje vasi, ki je bila dolgo let v službi v Šmarjeti pri Jurjevih, tako da jo imenujemo kar Jurjeva Marjana, je odpovedala službo pri Jurjevih in se 26. aprila poročila z uslužbencem pri tuk. hranilnici Avgustom Potočnikom. Že v predpustu se je poročil najmlajši Jurjev sin Jernej s štesnovno Milko. Takrat se je Marijani tako dopadlo, da se je tudi sama odločila, da hoče biti kmalu nevesta. Mi smo pa tudi vsake občeti veseli, je vsaj prilika, da se naplešemo. Novoporočencem naj veljajo naše čestitke!

znih pevskih zborov za pokal Slovenske prosvetne zveze.

Glede izvedbe naj pripomnimo, da so se nekateri zbori dosti potrudili; nekateri pa so se lotili pesmi, ki so bile za njih pretežke, in zato izvedba ni uspela. Pri skupnem nastopu kakor tudi pri nekaterih zborih so bili prvi tenorji in drugi basi vkljub dokaj močni zasedbi prešibki. Opaziti je bilo tudi pomanjkljivost v enotnosti in izvežbanosti vodstva oziroma pevovodij.

Ocenjevalna komisija je prisodila pokal SPZ Smrtnikovim sestram, drugo mesto je zasedel mešani zbor iz št. Ilja pod vodstvom g. Kernjaka, tretjega pa moški zbor iz Pliberka pod vodstvom g. Hartmana.

Ob zaključku so se predstavili še tamburaši iz Škofič in združeni pevski zbori, ki so zaključili proslavo 40. obletnice SPZ z neko »vseslovensko« pesmijo o Stalinu in Titu, tako da je bil zaključek žal bolj podoben političnemu zborovanju kot kulturni proslavi.

Človeku se zdi skoro neverjetno, da ne bi bilo mogoče izvesti kulturne prireditve brez vsakršne primesi politike. Razumemo, da hočejo ljudje izraziti tudi svoja politična stremjenja in čustva, a to naj store na političnih zborovanjih in ne na kulturnih prireditvah!

MAUSER KAREL:

KAPLAN
KLEMIEN

ROMAN

7.

(Nadaljevanje)

»Mislite, stric, da sem se že tako postaral, da me morate vikati?«

»Gospod si. Nisi kar tako.«

Gornik je pred hišo. Kar verjeti ne more.

»O—o, Klemen. Pa da nisi nič pisal, poštalenc. S sanmi bi te prišel čakati na kolodvor.«

Zdaj so že vsi na vratih. Gornikovec je kar zmedena. Sama ne ve, kaj bi.

Klemen v duhovski obleki. Kakor da je že kaplan. Kar ne more verjeti.

Gornik še k mari nima več dela, ki ga je opravljal. Zdaj mora v hišo, da se nagleda Klemena.

Gornikovec bi bila rada hkrati v kuhinji in v hiši. Klemen je tako brhek, da bi ga kar gledala. Samo smeje se. In kako lepo govori. Človek bi ga kar naprej poslušal.

»Pridigar boš nič kako dober,« se smeje Gornik. »Jezik ti teče.«

Gornikovec pa še do besede ne pride. Kakor da se je za deset let pomladila, tako ti frka iz hiše v kuhinjo in iz kuhinje v hišo.

Danes je v Gornikovi hiši praznik. Druga leta za samo veliko noč ni bilo tako.

Do praznikov se je Klemen držal doma, čeprav so ga gore vsako jutro sproti vabile. Smučo so čakale na podstrešju. Toda župnik ga je vpregel v delo.

Ko je šel Klemen prvič v župnišče, je z župniškega dvorišča gledal v Jelkino okno. Tudi novo učiteljico je videl. Starejša, pušta ženska s strogim obrazom. Klemen se je moral nehote spomniti Jelke in njenega veselega smeha. Otrokom je gotovo žal po njej.

Dalje ni hotel misliti. Med preteklostjo in sedanostjo je težka zavesa. Počemu bi jo odgrinjal?

Po Novem letu mu je župnik sam svetoval, naj se nekoliko razvedri. Ko pride v semenišče bodo duhovne vaje. Prav, da se pošteno odpočije in si nabere zdravja. Po treboval ga bo.

Klemen si vseskozi ni dal miru. Prosil je pri ljudeh za staro obleko, za otroško perilo, za moko in sadje.

Gornikovec je samo gledala.

»Kam boš le vse to dal?«

»Če bi bilo desetkrat več, mama, bi bilo še premalo. Ljudje so reveži.«

Gornikovec ni šlo v pamet, da v mestu nekateri ljudje žive v barakah in da nima jo kaj obleči.

Župnik Vencel pa so dali sto dinarjev. Z zgubano roko so udarili Klemena po rami.

»Apramiš, fant, dobro si se zaletel! Vedel sem, da se boš znašel.«

Klemen je vsak večer povasoval v mislih pri Jakopinu in Mohorju, pri Sernjarskiju in pri Ogrizu. Popostoval je otroke, potolažil ženske in se v duhu ogibal keparam, ki so jih za šalo metali nanj barakarski otroci.

Klemen je bil s srcem pri beračiji.

Koj po Novem letu je odrinil s smučmi na Stol. Mati niso upali kaj reči. Dan je bil lep, čeprav mrzel. Klemen se je spustil proti Zasipu, utonil v Piškovco in odšel čez brv proti Žirovnici. Med smrekami, ki so bile zasnežene, je žela tišina kakor otrok, ki se gre skrivalnice. Klemen je od časa do časa postal in prisluhnil. Od nikoder nobenega glasu. Sama tišina, globoka kot morje. Še sinice ni bilo v zasneženih grmih.

V Žirovnico je prišel skoraj potán. Breg je strm in se vleče. Skoz vas je zdrknil do Most in pod mostom na Mlinarja. Odpel je smučmi in se peš zagnal v hrib.

Pred njim zasnežen gozd. Bela svoboda ga je omamljala. Nekaj smučin je pričelo, da so tod šli ljudje, toda sedaj ni bilo glasu od njih. Samo četvero smučin, ki so šle vstric.

Začela se je gora

Počasi je šlo navkreber. Klemenu se ni mudilo. Na ozki poti se mu je zazdelo, da roma proti večnosti. S snegom obložene smreke so negibne strmele kvilku in redke zajéje sledi so se zgubljale v goščavo. Klemenu je bilo, kakor da je narava oledenela v najbolj burnem veselju in da je prvi, ki stopa v zakleto kraljestvo gozda.

Hodil je počasi in se neprenehoma oziral okoli sebe. Mirno vse, kakor ponoči v semenišču.

Klemenove misli so se počasi začele zbirati. Samota je bila kakor starec s culo spominov. Klemen se mu ni mogel ogniti.

Do Valvazorjeve kočee se je pošteno ogrel. Zveselil se je ob pogledu na hišo, čeprav v začetku ni kamil vstopiti. Zaželel si je toplega čaja z rumom.

Sedel je v kot. Na mizi, ravno pred njim

SOBOTA, 1. maja:

7.15 Iz svetovnega tiska.
17.10 Pregled sporeda za prihodnji teden.

NEDELJA, 2. maja:

7.30 Jutranja glasba.
19.00 Poročila.
19.20 Polurna oddaja.

PONEDELJEK, 3. maja:

7.15 Zgodovinsko predavanje.
17.10 Poročila.

TOREK, 4. maja:

7.15 Naše telo in njegova nega.
17.10 Poročila.

SREDA, 5. maja:

7.15 Jutranja glasba.
17.10 Poročila.

ČETRTEK, 6. maja:

7.15 Zvočni tednik.
17.10 Poročila.
18.00 Polurna oddaja.
19.15 Pouk slovenščine za nemško govoreče.

PETEK, 7. maja:

7.15 Jutranja glasba.
17.10 Poročila.

Cerkveno oznanilo

Naproseni objavljamo:

Služba božja za Slovence in Hrvate v območju mesta Celovca se vrši ob nedeljah in zapovedanih praznikih v sledečem redu:

1. od 1/2 9 h v slovenski cerkvi, Priesterhausgasse, služba božja za vse Slovence in Hrvate, ki stanujejo v mestu. Pred sv. mašo prilika za spoved v slov. in hrvat. jeziku.

2. ob 10 h v Waidmannsdorfu Lager B, hrvatska služba božja.

3. ob 11h v Waidmannsdorfu Lager C, hrvatska služba božja.

V mesecu maju se bodo vršile v slovenski cerkvi v Priesterhausgasse slovenske Šmarnice vsak dan od 1/2 8h zvečer.

Duhovnijski urad za vse katoliške begunce iz Slovenije in Hrvatske, odnosno iz Jugoslavije, ki stanujejo na področju Celovca, se točasno nahaja v Waidmannsdorfu Lager C. Zato naj se vsi omenjeni begunci-katoliki v verskih in cerkvenih zadevah

obračajo na naslov: Duhovnijski urad (Seelsorgeamt), Waidmannsdorf, Lager C, Klagenfurt.

Omenjeni urad obvešča vse begunce, da morejo dobiti pri tem naslovu tudi krstne liste, odnosno potrdila o rojstvu in krstu, v kolikor jih še nimajo ali pa jih od doma ne morejo dobiti. Vsaka oseba, ki želi dvigniti na omenjenem uradu tako potrdilo, mora s seboj pripeljati dve verodostojni priči, ki s svojim podpisom jamčita za točnost navedenih podatkov prosilca. Prosilec naj ima s seboj tudi morebitne druge listine, iz katerih so razvidni podatki o rojstvu in krstu.

Po posredovanju Narodnega delegata papeške misije za begunce iz Jugoslavije se je posrečilo doseči, da se morejo odslej tudi v angleški coni Avstrije poročati begunci in sploh inozemci. Deželni vladi na štajerskem in Koroškem sta pristali na to, da se inozemcem, ki se želijo poročiti, pa nimajo predpisanih dokumentov, more podeliti spregled listin (rojstnega in samskega lista) pa tudi ženitnega dovoljenja (Ehefähigkeitszeugnis). Spregled listin podeljujejo na posebno prošnjo zaročencev pristoj-

ni civilni uradi (Standesämter) proti razodetni prisegi (Eidesstaatliche Erklärung) zaročencev in prič, spreglede ženitnega dovoljenja pa daje predsednik Višjega deželnega sodišča (Oberlandesgerichtspräsident) v Grazu za obe deželi t. j. Štajersko in Koroško. Spreglede od krstnega in samskega lista podeljujejo tudi pristojni škofijski ordinarijati na prošnjo zaročencev, vloženo potom pristojnih župnijskih uradov in sicer pravtako na podlagi razodetne prisige (Manifestationseid) zaročencev in prič.

Ker je v Avstriji predpisana civilna poroka, se mora ista izvršiti pred cerkveno. Zaročenci naj se zato obrnejo hkrati na pristojni civilni urad (Standesamt) in na župnijski urad. Tam bodo dobili vsa potrebna navodila in po potrebi tudi spregled listin. Za spreglede zakonskih zadržkov so pristojne deželne vlade in škofijski ordinarijati. Duhovnijski uradi taborišč pri poročnih zadevah samih ne poslujejo, vsakomur pa dajejo vsa tozadevna pojasnila. Zaročenci, ki so doslej opravili samo cerkveno poroko, naj uredijo tudi pred civilnim uradom vse potrebno, da bo tako njih zakon polnoveljavni tudi pred državo.

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

Križanka: „Gore na Koroškem“

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 gorska veriga južno od Drave; 7 pogorje na severu Koroške; 16 žensko krstno ime; 17 moško krstno ime; 18 izraz za prihodnost; 19 očka; 20 začetnici imena in priimka »goriškega slavčaka«; 23 moško krstno ime; 25 izvirno ime za mesto Kairo; 28 debela palica; 29 upanje; 31 del noge; 34 prijeten vonj; 36 stara dolžinska enota; 37 vrsta telesne poškodbe; 38 gora v Karavankah; 41 kožna bolezen; 42 prva in 25. črka v abecedi; 43 osebni zaimek; 44 pritrđilnica; 45 nikalnica; 46 veleznik glagola tekati; 47 kratice mednarodne organizacije za razseljene ose-

be; 48 deli hiše; 49 pogumen človek; 51 kratica dobrodelne organizacije; 53 nemško ime za Podjuno; 54 znamka motornih koles; 55 gora, pod katero spi kralj Matjaž; 57 voditelj, vzgojitelj; 59 žensko ime; 60 plin, sestavina zraka; 62 kletarska priprava; 64 nemško-francoska mejna pokrajina; 65 kratica neke poročevalske agencije; 66 krajši izraz za avtomobilsko gumo; 69 vode, ki se stekajo v isto reko; 70 naplailo; 75 površinska enota; 76 umetnost (latinski); 78 delo človeškega telesa; 80 kratica za »tega leta«; 81 rudninsko pogorje na vzhodnem Koroškem; 85 prebivalec Jugoslavije; 88 dva enaka soglasnika;

Ni smel misliti. Zagnal se je po strmini, sneg pod smučmi je švistnil in potem je šlo gor, dolj — v Klemena je planila blazna volja, da se izdivja. V nevarnih ovinkih je preskušal svojo spretnost in ugajalo mu je, kako se je pri zavojih prašilo spod smuč.

Razgrel se je, misel na Jelkino pripombo je zginila nekam v ozadje, videl je samo še krasno jutro in razvožen breg.

Sredi razigranosti ga je ustavil vrisk, ki se je odtrgal nekje nad njim. Sledil mu je ženski smeh.

Klemen je počakal pod bregom. Izza smrečja je privozil fant, zavil z ostrim zavojem na levo in se spustil proti Klemenu.

Klemen je začel rinuti v breg. Ni mu bilo do govorjenja z neznanim človekom. Samo mimogrede, ko je švignil mimo njega, ga je pogledal. Dolg, suh obraz, kratke brčice in vodenosive oči, ki so ležale globoko pod čelom.

Koj za njim je privozilo dekle v modrem dresu. Klemen je takoj videl, da ne bo izvozila ovinka. Sredi brega je še opazil, kako se je zaprašil sneg. Fant spodaj se je ustavil in se obrnil. Začel je lesti za Klemenom v breg.

Dekle se je med tem že samo pobralo, toda Klemen je videl, da se prijemlje za koleno.

»Si se udarila, Jelka?« je zaklical glas za Klemenom.

Klemen se je zdrznil. Čutil je, kako so se mu potresle noge. Z očmi se je zavrtal v dekle, ki se je rahlo sklanjalo naprej, tako da so se ji bogati lasje usuli z ramen na prsi.

Da je ni takoj spoznal! Že na dnu brega bi se obrnil in zavil v drugo smer. Zdaj se ni mogel ganiti. Fant za njim ga je prehi-

tel, ga ošinil z vodenosivim pogledom in se obrnil k ponesrečenki. Pokleknil ji je k nogam in ji pričel odpenjati smuč.

Dekle se je vzravvalo, se z desno roko oprlo na fantovo ramo in gledalo po bregu.

Klemen je kakor vkopan strmel v njene oči, ki so rasle in rasle, dokler se ni iz dekleta utrgal vesel vzklik, ki je obrnil tudi fantovo glavo.

»Klemen!«

Zdaj šele se je Klemen prav zavedel. Z vso silo je potisnil nemir vase in se premaknil z mesta.

»Dober dan, Jelka. Da smo se tako srečali.«

Mučil se je, da je govoril mirno, skoraj brezbarvno. Jelkin spremljevalec se je vzdignil in Jelka je stopila na sneg.

Ponudila je roko Klemenu.

»Pozdravljen, Klemen!«

Klemen je čutil, kako se ji tresejo prsti. Ujela sta se z očmi. Klemen se je takoj obrnil k spremljevalcu.

»Lojze Brežnik, kolega,« je skoraj dahnila Jelka. Klemenu ni ušlo, da ji je nerodno. Ponudil je predstavljenemu roko.

»Klemen Gornik. — Čast mi je, vas spoznati.«

Brežnik je bil prisiljeno prijazen. Klemen je takoj začutil, da bi Jelka s svojo veselostjo rada zakrila Brežnikovo vladno hladnost.

»Zanimivo, v kakšnem položaju smo se srečali, kaj?« Suho se je zasmejela in se prestopila na udarjeno nogo.

»Mislija sem, da bo huje. Tako nerodno sem padla.«

Brežnik je z Jelkinimi smučmi izgubljeno strmel predse. Stal je ob Klemenu in Jelki kakor nekdo, ki se je po sili vrnil med izbrano družbo.

Jelka je čutila Lojzetov nemir in rada bi zgradila most med obema, ki sta si stala nasproti.

»Pojdimo skupaj do koč«!

Jelkine oči so prosile.

Klemenovi prsti so se trdo oklepali palic. »Do opoldne mislim še smučati. Tako lep dan je in sneg kakor nalašč.«

Jelkine oči so se povesele.

»Teško boš hodila,« je hrknil Lojze.

»Teško, toda do koč bom že prišla.«

Jelkin pogled je očital.

Klemen se je po sili nasmehnil, dvignil palico in se zasukal.

»Na svidenje in dobro južinajta!«

Potlej se je pognal po strmini. Vedel je, da Jelka gleda za njim in da ji je težko. V ozkem loku je zavil za smrečje in se prepustil položni strmini. Nalahno so drsele smuč, dokler se strmina ni ustavila na ravnici. Nato se je obrnil in se počasi poganjal nazaj. Jelke in Brežnika ni hotel srečati. Za maknil se je v gozd, ko ju je videl prihajati. Jelka je visela na Lojzetovi roki in močno šepala. Nista govorila.

Jelkino lasje so blesteli v soncu, kakor da so posuti s srebrnim prahom.

Klemen je ostal sam. Okrog in okrog tišina in bela samota. Zrak je bil rezan kakor ostrina kruhovega noža. Svetloba, ki se je odbijala od snega, je jemala vid.

Klemen je zaprl oči. Oprt na palici je bil podoben zablodelemu potniku, ki je zmrznil sredi gluhe, mrzle samote.

Potlej je nenađoma rinil kvišku in zavriskal. Fantovsko, prav kakor včasih na vasi. Vrisk je kakor škripanec planil v zrak in zletel čez smreke.

Klemen je prepričan, da ga je Jelka čula in razumela. Morda tudi Brežnik.

MALI OGLASI

POSTEN SLOVENEK z ženo in 12-letnim sinčkom bi prevzel planšarstvo s 100 do 200 ovčami. Ponudbe na upravo »Koroške kronike«.

VRTNARSKA DRUŽINA

išče hišno pomočnico, Jugoslovanko, večšo kuhanja in vseh gospodinjskih del. Nastop takoj.

JORDAN MARINO, vrtnarstvo
Feldkirchen, Kärnten

Ana Cesini, Ciudadela Charcas 442 F. Co., provincia Buenos Aires, Argentina, poizveduje za svojim nečakom LAVRENCIĆ MILANOM.

Imenovani je star 21 let. Pred vojno je živel v Mariboru. Nato je bil izgnan in je bival do leta 1945 v Zagrebu. Leta 1945 je izginil.

Če kdo pozna imenovanega Lavrenčiča Milana, prosimo da sporoči njegov naslov upravi »Koroške kronike«. Poštni stroški se povrnejo.

89 zahod, zapad; 90 kratica za »prejšnji«; 92 prirodno hranivo; 95 nizko ležeča pokrajina; 96 reka, ki teče skozi Rim; 99 mesto v Palestini; 100 gora nad Ziljsko dolino; 101 eden izmed vrhov Dobraškega masiva.

N a v p i č n o : 2 površinska enota; 3 vodna žival; 4 prvi človek; 5 naselje; 6 gorska veriga nad Ziljsko dolino; 7 moško krstno ime; 8 tuje žensko ime; 9 gora v Karavankah; 10 drugo ime za St. Urško goro nad Gosposvetkim poljem; 11 fazalni zaimek; 12 lesena stavba; 13 egiptovsko božanstvo; 14 gora nad Borovljami, znana pod svojih pripovedkah; 15 nasprotje od mlad; 20 začimba; 21 okrajni upravnik, poveljnik; 22 samo eden; 24 oblika blaga, pas; 26 izraz pri smehu; 27 konec očenaša; 28 gora v Karavankah; 30 celina; 32 igralna karta; 33 v morje segajoči deli celine; 35 južnoazijska država; 36 čula, zavoj; 37 del človeškega telesa; 38 kosilo, obed; 39 mesto v Istri; 40 gospodinjska priprava; 46 veznik; 48 kis; 50 Ibsenova drama; 52 vranji glas; 56 nauk o morali; 58 pevska nota, nižaj; 61 gora v Karnijskih Alpah; 62 kratica za »na pomoč«; 63 veznik; 65 kratice imen in priimka škofa Slomška; 67 zelo natančen rokodelc; 69 številka neznanka; 71 skrajni del kopnine; 72 ženski glas; 73 izraz ob bolečini; 74 kar je javno, kar vsak ve; 75 kot pri 63 navp.; 77 kratica za »slovenski narod«; 79 kemični element, strup; 81 neko število; 82 rezultat, razvoj; 83 poveljniška skupina, skupina izbranih; 84 kot pri 82 navp.; 86 gora nad Podrožico; 87 oblika ženskega osebnega zaimka; 88 kratica za »tega tedna«; 91 merilka časa; 93 kratice akademskega naslova; 94 prvi izraz pri štetju; 96 prislov kraja; 97 označka za kemično prvino; 98 igralna karta; 99 izraz pri smehu.

Okrog ene se je spustil nazaj proti koči. Z neko tesnobo, toda z zagrizeno voljo, da pokaže Jelki, kako misli. Pripravljen je bil na borbo, naravnost željan, da bi ga Jelka izzvala.

Pred kočjo je otrkal smuč in jih zanesel v vežo. Nato je vstopil v sobo. Brežnik in Jelka sta sedela pri peči.

Klemen je oba preletel z enim pogledom. Jelkina roka je ležala na vpisni knjigi.

Prebrala je, kar sem zapisal — je obšlo Klemena.

»Prosim,« je pokazal Brežnik z roko poleg sebe.

Klemen se je usedel in spet naročil čr.

»Menda boš južinal,« se je skušala zna Jelka.

»Ni mi do kosila. Ne jem rad pod tuš streho.«

Klemenov glas je odločen.

Jelka je nemirna. Ne more najti poti do sebe. Klemen se boji samo tega, da se ne bi pogovor ustavil, zataknil. Skoraj prav po sili se nasmeje.

»Saj veš, česa smo navajeni kmetje. Žgancev in kaše. Tega pa tod nimajo.«

»Tak si kakor včasih,« se našabi Jelka. Dobro ji dé, ko vidi, da bi ji Klemen rad pomagal iz zadrege.

»Kri se ne zvrže rada. Posebno Gornikova ne. Smo pač gorjanci.«

Zdaj tudi Brežnik najde svojo besedo.

»Trdi ste ljudje tod. Štajerci smo mokejši.«

Klemen čuti, da ga hoče usekati.

»Morda. Smo pač spod gora. Dobrega držimo, slabega se teško iznebimo. Mel se pa brž vsega oprimejo.«

(Dalje prihodnjič.)